درعلیه غلطه‌ده ﴿ آره‌ولق ﴾ غزته‌سی اداره‌خانه‌سی

Յօդուածները եւ ամէն գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, Ղալաթիա, Քամանճը փողոց թիւ 8

Les Annonces sont reçues
à la Direction du Journal "ARÉVELK„
Galata, Constantinople

20 ՓԱՐԱ 20

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ. ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ եւ գաւառներու համար	տարեկան	140 ղր.
» » » »	վեցամսեայ	70 »
» » » »	եռամսեայ	40 »
Օտար երկիրներու համար	տարեկան	40 Ֆր.
» »	վեցամսեայ	20 »

Դրամի փոխարէն փոստի փուլ կ'ընդունուի, 115 ղրուշի փուլը 100 ղրուշի հաշուով:
Ծանուցման Թղթատարի ծախքը բաժանորդաց կը վերաբերի

Ծանուցմանց համար պէտք է դիմել ազդագիր խմբագրատան:

20 ՓԱՐԱ 20

ՕՐԻՆԱԶԱՆՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Հայ կաթոլիկ եկեղեցականի մը մէկ տղուն ընդունելը զարմանք պատճառած էր, երբ Կրօնական Ժողովի մէջ արծարծումը գոհ ձգեց ամէնքն ալ:

Այն եղելութեան վրայ է մեր խօսքը, որուն արձագանգը եղան մեր բոլոր լրագիրները: Ամերիկայի մէջ Հայ մը, որ այրի է, իր ամուրի մէկ որդւոյն հետ կը ներկայանայ Հայոց առաջնորդարանը եւ հրաման կը խնդրէ ամուսնանալու հայ այրի կնոջ մը հետ, որուն կոյս աղջիկն ալ իր որդւոյն հետ պսակել կ'ուզէ: Բնական է թէ Հայոց առաջնորդարանը կը մերժէ այս անհեթեթ խնդիրքը, որ հակառակ է մեր եկեղեցական օրէնքներուն եւ բարոյական ու բնական ամէն ըմբռնումներուն: Սակայն հայր եւ որդի կը դիմեն Ամերիկայի հայ կաթոլիկ առաջնորդ Սարգիս վարդապետին, որ կ'ընդունի իրենց խնդիրքը, ու միեւնոյն ատեն եւ միեւնոյն եկեղեցւոյ մէջ կ'ամուսնացնէ հայր եւ որդին մօր ու աղջկանը հետ, որոնք հիմա իրարու հարս ու կեսուր են, ինչպէս որ իրենց ամուսիններն ալ իրարու հանդէպ հայր ու որդի ըլլալէ զատ՝ են նաեւ աներ ու փեսայ:

Թէ ո՛րչափ տարօրինակ ու հակաբնական կացութիւն մըն է ասիկա, հարկ չկայ ըսելու: Բայց արժանաւորութիւնը մոռցնել կուտայ այդ երկու զոյգ նորապսակները, ու մարդ կը զարմանայ հայ կաթոլիկ Սարգիս վարդապետին վրայ թէ ի՛նչ խելքով, ի՛նչ մտքով ընդունած է այդքան այլանդակ խնդիրք մը եւ ո՛ր օրէնքով, կրօնական կամ բանական, գործադրած է զայն: Ամուսնական օրէնքներու անգիտակ ըլլալու է անշուշտ այդ Սարգիս վարդապետը որ այդքան անհեթեթ ամուսնութիւն մը կատարեր է: Բնականաբար յետոյ շատ մեծ եղած ըլլալու է իր զարմանքը, տեսնելով թէ այդ նորապսակները վերստին Հայոց առաջնորդարանը դիմելով խնդրած էին ընդունուիլ Հայ. առաքելական Եկեղեցին: Տարակոյս չկայ թէ առաջնորդարանը չէր կրնար ընդունիլ նաեւ այդ խնդիրքը, ինչպէս իրաւունքով մերժած էր առջի խնդիրքը, ալ հարկ համարած է Ազգ. Պատրիարքարան դիմելով խորհուրդ հարցնել, որուն Կրօնական Ժողովը պատասխանելով պատասխանած է թէ չի կրնար գոհացում տալ մինչեւ որ հայրը կամ որդին, վերջապէս երկուքէն մին չարձակէ կինը: Հիմա յայտնի չէ թէ ի՛նչ պիտի ընեն:

Խնդիրը, սակայն, ասոր վրայ չէ. այդ տեսակէտով չէ որ մեր խորհրդածութեան նիւթ կը դառնայ. կ'ուզէ՝ երկուքէն մէկը կինը արձակելով, նորէն չ'բան ալ մեր Եկեղեցիի գիրկը դառնան, կ'ուզէ յամառած, հետեւաբար մերժուած ըլլան. կարեւորութիւն չունի ասիկա այդ պարագան: Կարեւոր խնդիրը սա է թէ հայ կաթոլիկ Սարգիս վարդապետը ի՛նչ մտածմամբ արտօնեց եւ կատարեց այդ տարօրինակ ամուսնութիւնը. միթէ կրնա՞յ ըսել թէ եկեղեցական որ եւ է օրէնք կը ներէ այդպիսի բան մը, որ եւ է նախընթաց օրինակ կա՞յ, միթէ հայ կամ հայ կաթոլիկ Եկեղեցիներու աւանդութեանց մէջ: Միթէ կը վայլէ՞ր քանի մը մոլոր հոգիներ — զի՛ կիրքով կուրցած կրնան համարուիլ այդ հայր ու որդին, մայր ու աղջիկը — կաթոլիկ ոյժանագրելու սին նպատակին համար՝ այդ տաղտկալի հակաբնական ու այլօրէն կենակցութիւններ կազմել: Ի՛նչ հաշիւ ոչ կամ բարոյական շահ կը տեսնէր այդ բանը ընելուն մէջ, այդ գայթակղութիւնը տալ բերելուն մէջ: Արդեօք կը կարծէ թէ իր կրօնակիցները, մանաւանդ անոնց աղջամիտ մասը գոհ մնացած են իր այդ արարքէն եւ չեն գայթակղած: Չենք կարծեր:

Ուրիշ առանձին պիտի տեսնուի, սակայն, այդ պարագան. որովհետեւ ինչպէս վերը ըսինք, Կրօնական Ժողովի մէջ արծարծումը կայ այդ մասին, այն է թելադրել հայ կաթոլիկ Պատրիարքարանին՝ յիշեալ Սարգիս վարդապետի այդ ապօրէն արարքին դէմ եւ խնդրել արժանի պատիժը տալու անոր: Յուսալի է որ Սաքըզ-Աղաճի Պատրիարքարանը բաւական անօրինութիւն մը պիտի ընէ այդ մասին. Սարգիս վարդապետի նման եկեղեցական օրինաց անգիտակ կրօնաւորներուն դաս մը տալու համար:

ՑՈՒՍԱԿ

Ի՛ՆՉՊԷՍ ԿԸ ՀԱԳՈՒԻՆ ԱՅՐԵՐԸ

Բերայի պարոնները մեծ խնամով եւ նուրբ վայելչութեամբ կը հագուին: Մնաց որ, Արեւելքի յատուկ է արդուզարդի նուիրուած այդ մանրակրկիտ հոգածութիւնը եւ ծայրայեղ սեթեւեթը: Զգեստը անոնց համար գլխաւոր եւ կարեւոր բան մըն է՝ որուն պէտք է զոհել շատ մը բաներ:

Մանաւանդ երիտասարդները, իրենց տարիքին բերումը եղող չափազանցութեամբ, նորաձեւութեան ճշմարիտ պատկերներ կը դառնան:

Անառարկելի կերպաձեւով fourbimեր կը հագնին. Ժիլէն գեղեցկօրէն կը գրկէ մէջքը, տաբատը տղուկին ձգուած ճարտար ծալքը կը կրէ, մինչ զգեստավար բաճկոնը կը պատշաճի ամբողջ զգեստի գոյնին հետ, շեշտելով շապիկին անբիծ սպիտակութիւնը: Օձիքները այնքան անհաւատալի բարձրութիւն մը ունին որ յաճախ հեգնութեան առարկայ կը դառնան: Այդ անուրներուն մէջ կը տանջուին. բայց կիներուն պէս Բերայի այրերն ալ գիտեն թէ պէտք է տառապիլ՝ աղուոր երեւնալու համար: Ու իրաւունք այնքան կը նեղուին որ երբ գլուխնին դարձնել ուզեն, ամբողջ մարմիննին ալ միասին դարձնելու կը ստիպուին:

Գալով իրենց դրած փողկապներուն, ձեւի ու գոյնի մասին հրաշալիքներ են: Յաճախ իրենց բովանդակ խելքը կը ներկայացնէ ան: Այդքան համբերատարութեամբ կապուած այլանդակութեան ի տես մարդ կը խորհի թէ ո՛րքան ատեն կորսնցուցած ըլլալու են հայելիին առջեւ, այդ հիանալի արդիւնքը ձեռք ձգելու համար: Ընդունուած է որ վայելչաւէր մը կապուած փողկապ մը դնելէ պէտք է զգուշանալ. վայելչութեան մասին բծախնդիր եղող մը կը ճանչցուի փողկապին հանգոյցը կապելու ճարտարութենէն: Պէտք է ի յայտ բերէ մետաքսին ցոլքը ու կերպասին ցցուածքը:

Ա՜հ, վայելչօրէն փողկապ դնելու արուեստն է ասիկա:

Նոյն իսկ եղբայրներ կան, որոնք իրենց փողկապին գոյնը կը յարմարցնեն իրենց ձգափակերուն եւ մետաքսէ վարտիքներուն գոյնին: Զգայնիկներ կը գտնուին որոնք օրին ու իրենց հոգեկան վիճակին յարմարող գոյներ կ'ընտրեն: Սեւը տխուր օրերու համար է, "գորշն ու «մօվ»ը՝ մելամաղձիկ ժամերու համար, վարդագոյնն ու կապոյտը՝ զուարթ օրերու համար, կարմիրը կը պատշաճի սիրային յաղթական ժամերու, իսկ չէզոք գոյնը՝ ընտանիք ու մաքուր օրերու յատուկ է:

* * *

Վայելչութեան այս ծաղիկներուն քով կան պարոններու դասակարգ մըն ալ, որոնք կ'ուզեն շքեղութիւն ծախել, հակառակ իրենց համեստ քսակին: Սովորական հնոտիքներու կը դիմեն. արդուկուած բըլաստրոններ կը գործածեն ճերմակ շապիկներու տեղ. նաեւ սելիւլոյտ կեղծ օձիքներ եւ թեւնոցներ: Վայելչութիւն եւ խնայողութիւն զուգընթաց քալեցնելու արուեստն է ասիկա:

Անթերի հագուողներուն քով կան արդուզարդի համար անփոյթ եղողները: Ասոնց լամբակները քակուած, կօճակները կը պակսին, ճերմակեղէններն աղտոտ են. հագուստնին արատաւորուած, իսկ գալով փողկապին, քրքրուած չուանի կտոր մըն է:

Անհոգներ են ասոնք, որոնք կը խնդան նորաձեւութեան եւ անոր պայմանադրականութեան վրայ: Արուեստագէտներ, պահեստներ, գիտուններ են, որոնք պատշաճութեան օրէնքին չհպատակիլ կը ձեւացնեն, արդուզարդի նոր կերպ մը ստեղծել ուզելով, անձնականութեան դրոշմ մը ձեռք բերելու համար: Ասոնք կը սիրեն մասնաւոր ձեւով գլխարկները, եւ իրենց երկայն մազերուն պէս ծփացող փողկապները:

—Վերարկուիդ ծակէն գոռոզութիւնդ կը տեսնեմ, կ'ըսէր փիլիսոփայ մը, երանելիօրէն, խօսքը Դիոգինէսի ուղղելով:

Կան նաեւ արտասովորները, կոմիկները, նորեկ օտարականները, որոնք այլօրէն նորաձեւութիւնը կը չափազանցեն, եւ վաղուանը կը հրապարակեն: Մէջքերնին կը չորչեն՝ անսովոր արդուզարդ մը ընելու համար, որպէս զի մայթերու վրայ թափառող անգործ մարդոց զարմանք պատճառեն: Ծաղրանկարչի մը մատիտին յատուկ նիւթեր կը կազմեն:

Սակայն այդ անհոգ պարոնները բնաւ չեն մտնար նորաձեւութեան բորբոքը: Հլուօրէն կը համակերպին այս ի՛նչ կամ այն ի՛նչ զգեստը հագնելու օրուան որոշեալ ժամերուն:

Վայելչութեան օրինագիրքը գաղտնիք չունի այդ պարոններուն համար:

Ասոնց մէջ կան այնպիսիներ՝ որոնց կեանքը կարելի է ամփոփել սա երեք բառերուն մէջ, վայելչասէր կիներուն պէս. «Կը հագուին, կը շաղակրատեն եւ կը հանուին:»

ՌԻԱ Տ'ԱՍԹԻ

Թարգմ. Զ. Ն.

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ՑԵՂԵՐՈՒ ԵՒ ՄԻՋԱՎԱՅՐԵՐՈՒ ԱԶԴԵՑՈՒԹԻՒՆԸ

ՄԻՋԱՎԱՅՐԵՐՈՒ ԱԶԴԵՑՈՒԹԻՒՆ

Այժմ երկրագնդիս վրայ ապրող զանազան ժողովուրդներ քաղաքակրթութեան ամէն աստիճան կը ներկայացնեն, նախնական վայրենութենէն կամ կենդանական գոյութենէն մինչեւ քաղաքակրթութեան ամենաբարձր աստիճանները: Անոնց մէջ, ոմանք անընդհատ կը շարունակեն յառաջդիմելու, մինչդեռ ուրիշներ, գագցած իրենց բնական զարգացման ծայրագոյն կէտին հասած՝ սահմանուած են քայլ մը իսկ չառնել դէպ ի յառաջ, ինչպէս են, արտաքնապէս անշարժ ընկերական կանոններու մէջ կաշկանդուած Չինացիները:

Ժողովուրդներու քաղաքակրթման գլխաւոր ազդակները պիտի թուենք, պիտի ուսումնասիրենք անոնց ազդեցութիւնը եւ պիտի ջանանք խորաքննելու անոնց իր ճշմարիտ արժէքը: Ըստ մեզ գլխաւորներն են, միջավայրը, ցեղը, ժառանգականութիւնը, պէսպիսուող ընդունակութիւնը, ձեռարուեստի եւ երկրագործութեան յառաջդիմութիւնները, գոյութեան պայքարը, մեծ մարդերու ազդեցութիւնը, պատրանքներու եւ հաւատալիքներու ազդեցութիւնը:

Միջավայրի ուսումնասիրութենէն պիտի սկսինք: Դժուար պիտի ըլլար միջավայրին ազդեցութեան չափազանցումը մարդուն վրայ, բայց դիւրին է միջավայրի տարրերէն մէկուն, կլիմային, ազդեցութեան չափազանցումը: Պատմագէտներու մեծ մասը արժէքի այդ չափազանցութեան մէջ ինկած են: Ասիկա միակ տարրը եղած է, որով զբաղած են անոնք երկար ատեն, անկէ ուրիշ բան չճանչնալով, եւ յօժարակամ անոր վերագրելով ամէնէն խոր ազդեցութիւնը: Ցուրտը կամ տաքը կ'արտադրէին ցեղի մը դէմքը, իր մտքին զօրութիւնը, իր նկարագիրը, իր ընդունակութիւնները: Երբ ժողովուրդ մը կ'ուզէին ճանչնալ, խորհրդածութեանց վերջին միջոցը ջերմաչափը կ'ըլլար: Մեծ մտքեր, մանաւանդ Մոնթէսքիէօ, այդ պատրանքին զոհը եղած են:

Արդի գիտութիւնը այլեւս չի կրնար գոհանալ այդպիսի տարտամ գաղափարային ծնունդներով: Միջավայրի ազդեցութեան ու անոր մէջ ապրող էակներու ընդունակութեան հարցը բնական պատմութեան ամէնէն փափուկ հարցերէն մէկն է: Մենք սկսանք անոր միայն բովանդակ մեծութիւնը ըմբռնել, հազիւ թէ հոգեւորներ մը կրնանք անցնիլ անոր վրայէն հոս: Բաւական պիտի համարինք ցուցնելով թէ ո՛րն է խնդրին կնճռոտ կէտը, որ այնքան դիւրին կ'երեւէր Մոնթէսքիէօյի եւ իր համախոհներուն, մեկուսացնելով ամանք այն տարրերէն, որոնք միջավայրի գլխաւոր ազդակներուն մէջ կը մտնեն, ու ցուցնելով անոնցմէ իւրաքանչիւրին ազդեցութիւնը: Նախ կլիմային ազդեցութիւնը պիտի քննենք: Կլիմային գլխաւոր ազդեցութիւնը Իպոկրատի ժամանակ դիտուած էր արդէն: Ստոյգ է թէ, ընդհանուր եղանակով մը, չոր ու ցուրտ կլիմայ մը կը զարգացնէ ոյժը, աշխատութեան կորովը ու կը զօրացնէ կամքը, ընդհակառակը, գաղջ ու տաք կլիման կը գրգռէ ծուլութիւնը, հանգիստի ճաշակը, հեշտին հաճոյքները:

Միջավայրի այդ բաժանումին մէջ, զոր կլիմայ կ'անուանենք, ուրիշ տարրեր ալ կը մտնեն: Ասոնցմէ մէկն է օդին վիճակը. մինակ չէ սակայն: Ջերմութիւնը, խոնաւութիւնը, բարձրութիւնը, լոյսի աստիճանը, օդին յատկութիւնը, հովերու սովորական ուղղութիւնը եւն. կլիման կազմելու կը նպաստեն ու կ'ազդեն մարդուն մտքին ու հոգին վրայ, իւրաքանչիւրը տարբեր եղանակով մը: Լեռնցին՝ կղզեցիին կամ դաշտային բնակիչներու յատկութիւնները չունի: Առաջինը՝ վարժուած միս մինակ մագլցելու հազիւ մէկ երկու հոգիի անցնելիք նեղ նրբանցներէ եւ ապրելու՝ հեռու այն մեծ ճամբաներէ, ուրկէ կ'երթեւեկեն խուժանները, այնքան ընկերական պիտի չըլլայ, ընդհակառակը՝ աւելի լռակեաց ու ժուժկալ: Երկրորդը՝ աւելի ուրախ պիտի ըլլայ անշուշտ: Եւ երրորդը՝ վարժ ծովու տեսարաններէն, սիրահար՝ հեռաւոր ճամբորդութիւններու, աւելի արկածախնդիր պիտի ըլլայ: Տիեզերագիրները բնիկ ժողովուրդներուն ամէնքն ալ նաւավարներ եւ վաճառականներ եղած են, Փիւնիկեցիներն ու Հոլանտացիները միայն այսպէս եղած են, իրենց ցամաքային երկրին անբաւականութեան համար: Զուիցերիացիները եւ Սկովտիացիները, լեռնցի ժողովուրդներ, տոկուն ու ժուժկալ, անհողդողդ ու իրենց վիճակին նախանձախնդիր ցեղեր են: Ջերմութիւնն ու խոնաւութիւնը մեծ ազդեցութիւն ունին հաւասարապէս: Միգոտ խոնաւ երկիրներու մէջ՝ մեր Եւրոպայի սառուցեալ երկիրներու ցեղերուն պէս, գանգոտ ու պաղարիւն ցեղեր կը գտնուին. հո՛ն, յաւիտենական մշուշներու մէջ, միտքը կ'երազէ միշտ, ու կամայ կը սքօղուի մշուշով: Ընդհակառակը, չոր ու կենսունակ օդը կը շարժէ իմացականութիւնը եւ մարմնոյ բոլոր գործարանները ու կը նպաստէ, յոյն ցեղերուն նման, դիւրաշարժ, սէգ ու զգօն ցեղեր արտադրելու: Կլիման երկրի արտադրութեանց վրայ ուղղակի ազդեցութիւն մը ունի եւ այդ ազդեցութեամբը կ'ազդէ նաեւ մարդուն: Յետոյ, պիտի քննենք հողի արտադրութեանց դերը՝ զարգացման պայմաններու եւ ժողովուրդներու ընկերական կազմակերպութեանց նկատմամբ: Առ այժմ պիտի բաւականանանք միայն ըսելով թէ, խոնաւ առատութիւնները եւ անբաւականութիւնները տարբեր ազդեցութիւն մը կը ներգործեն: Տնային առատութիւնները, զոր դիւրութեամբ կ'առնէ, մը կը շնորհեն, ծուլութիւնն ու ճղճմութիւնը կը ծնցնեն եւ անկարելի կ'ընեն ամէն յառաջդիմութիւն. շատ քիչ անգամ, աշխատելի հողեր կը պահանջեն մարդէն, որ զինքն զինքը անհրաժեշտ պարագայ ժամերէն՝ յառաջդիմելու եւ զարգացնելու համար իր իմացականութիւնը:

Լոյսի ազդեցութիւնն ալ կլիմայի ազդեցութեան մէկն է, զոր պիտի յիշենք հոս: Լոյսին ազդեցութիւնը մարդկային կազմութեան վրայ թերեւս այնքան ազդու չէ՝ որքան բոյսերուն վրայ, բայց կրնայ անով բաղդատուիլ. ամէն անասուն մը գետնափոր վայրի մը մէջ կը ծաղի, կը գունատի եւ չի կրնար երկար ատեն ապրիլ: Մարդուն մաշկը կը սեւնայ արեւէն ու սեւ ցեղերու գոյութեան պատճառը ուժգին լոյսի յարատեւ ազդեցութեան մէջ կ'ուզենք տեսնել: Այս վերջին իրողութիւնը ոչ մէկ կերպով ապացուցուած է, բայց ստոյգ է որ, թոքախտիկներու գունաւորումը, եթէ արեւէն առաջ կզգան, աւելի ճառագայթներու ջերմութեան ուժգնութեան կը պարտի այդ բանը: Դէպ ի հասարակածէն բեւեռները երթալով կը տեսնենք թէ ցեղերը կը պայծառանան, իրենց մազը եւ աչքը գունով, բայց, միայն մինչեւ բեւեռային երկիրները: Մէկ կողմ թողլով խարտեաշ Սքանտինաւեանը, սեւ աչքերով ու սեւ մազերով Լափոնները եւ Էսքիմոները կը գտնենք: Թերեւս պատճառը այն է որ — պէտք չէ մոռնալ բեւեռսը — ասոր ջերմութենէն զուրկ ըլլալով հանդերձ այդ գօտիները, արեւուն ցոլքը ձիւնեցուցիչ լոյս մը կ'արտադրէ ձիւներուն վրայ: Լոյսը մարդուն բարոյականին վրայ աւելի ազդեցութիւն ունի, քան մարմնոյն վրայ: «Լոյս, լոյս» կը գոչէր Կէօթէ մեռնելու ատեն: Լոյսը ո՛րքան կարեւոր է մարդոց որքան թթուածինը: Այն երկիրներու մէջ ուր առատօրէն կը զեղու ան, բարեբեր ու բեղմնաւոր, միտքը կը ոգեւորի, երեւակայութիւնը կ'արթննայ, աշխատութիւնը կը թեթեւնայ. հո՛ն, ուր կը պակսի, թմրութիւնը կը լեցնէ սիրտերը, ու բանաստեղծները լլկող երգեր կը հիւսեն: Որքա՜ն տարբերութիւն կայ Նորմանտացիներուն ու Սաքսոններուն մթին գիշերուայնութեան եւ Ցայներու ժպտուն Իտալիոյին միջեւ: Սկովտիացի բանաստեղծներուն մելամաղձոտ գեղումներուն եւ Տօն Քիշոթի եւ մելիքին Պոլոնոյի ծիծաղուն քաջագործութիւններուն միջեւ: Արեւոտ երկիրներու մէջ փիլիսոփայութիւնը ժպտուն է, իսկ հիւսիսային մթին երկինքին տակ զուարթութիւնն իսկ սքօղուած է: Բիրտ ու մենակեաց տաճարները, չափաւոր ու ներդաշնակ գեղանկարներու արտադրութիւնն շատ տարբեր ճարտարապետական ոճ մը կ'առնեն ցեղերու երեւակայութեան: Հնդկական ճարտարապետութիւնն ու ճարտարապետութիւնը, հսկասարսափ, փղասոյց, թանձր, տխուր, ահեղ, իրենց ճոխութիւններուն մէջ, բնագաւառը փոխած են վիթխարի բնութեան մը դէմը, ամենաբարձր լեռներու տարածը, կամ անվերջ անտառներու եւ անսանձ աւելցուկներու գօտը, մինչ Ցայներու ներդաշնակ ու չափաւոր արուեստը, ամենակիրթ ու անխառն, յստակ եւ ժպտուն, լուսաւոր հորիզոններով սիրուն երկիր մը ցոլքն է:

Կլիմային ունեցած ազդեցութիւնը քննելէ յետոյ, ջանանք նշանակել հողին եւ իր արտադրութիւններուն ազդեցութիւնը: Երկրին ազդեցութիւնը մարդուն վրայ՝ լակոն է, ո՛չ միայն քաղաքակրթութեան սկիզբէն, այլ իր պատմութեան երկար դարաշրջանի մը միջոցին: Պէտք է ներկայ ժամանակներու մէջ, ուր կրնանք ըսել թէ ուխտարանը միակերպ քաղաքակրթութեան մը կը ձգտի, անձնելու համար փոխադրութեանց դիւրութեան առջեւ, երկրին ազդեցութիւնը եւ իր արտադրութեանց քիչ մը նուազումը: Բաղդատականօրէն նախկին ցեղերուն համար էական եղաւ այդ ազդեցութիւնը, մանաւանդ գրեթէ կանխազ ժամանակներուն:

Երկիրը ո՛չ միայն գոյութեան պայմանները կը սահմանէր, այլ նաեւ ժողովուրդներու ընկերական կազմակերպութիւնները: Դիւրին է ցուցնել ասիկա, եթէ քննենք այն ժողովուրդները՝ որ ապրեցան տափաստաններու, մարգագետիններու, ծովեզերեայ երկիրներու եւ զանազան մշակել երկիրներու վրայ: Հոս նկատի պիտի չառնենք բոլոր մանրամասն պարագաները, այլ պիտի բաւականանանք ցուցնելով երկրի բնութեան ունեցած ազդեցութիւնը, երկու բոլորովին տարբեր օրինակներ ընտրելով. խոտաւէտ դաշտերով եւ անտառներով ծածկուած տարածութիւնները: Այս երկու երկիրները մարդուն կը հայթայթեն իր կենսական միջոցները. առաջինը՝ որսի եւ երկրորդը՝ հովուական արտադրութիւնով, երկրագործութիւնը անհրաժեշտ չըլլալով: Հետեւաբար քիչ մը անհամբոյր է եւ խիստ տաղտկալի: Դրութեան այս զանազան պայմաններէն առաջ կուգան խիստ կարեւոր ընկերական կազմակերպութիւններ, զորս կը գտնենք — ի՛նչ որ ալ ըլլայ իրենց ցեղը — միեւնոյն միջավայրերու մէջ ապրող ամէն ժողովուրդներու քով: Անտառոտ երկիրները, ինչպէս հիւսիսային Ամերիկա, որսով կը հայթայթեն մարդուն, բաւականացուցիչ, բայց անհաստատ գոյութեան միջոցները: Միջոցներու անբաւականութեան պատճառաւ, ընտանիքները ի հարկէ փոքրաթիւ են եւ ցրուած ընդարձակ տարածութիւններու վրայ: Անհատ մը կարծես ու ճարպիկութիւնը թոյլ կուտան իրեն բաւականանալու խիստ ոճ մը կը, երբ երբեմն առատ է, բայց երբ տարիքը առնէր, չեն թոյլատրեր ալ եւս: Ցեղախմբի կոյրներ ըլլալով որսավայրերու համար,

---

ԱՐՏԱՍՈՎՈՐ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ 59

ԺՈՒԼ ՎԵՌՆ

ԴԷՊԻ ՄՈՒՇՏԱԿՆԵՐՈՒ ԵՐԿԻՐԸ

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ԳԼՈՒԽ ԺԸ.

ԲԱԹԸՐՍԹ ՀՐՈՒԱՆԴԱՆԷՆ ՏԱՍՆԸՀԻՆԳ ՄՂՈՆ ՀԵՌՈՒՆ

—Անտարակոյս, պարոն Հապըրն, պատասխանեց լիւթնանթը, բայց այդ բանը անկարելի է բեւեռին մէջ, առաւ ցուրտ կլիմաներուն տակ:

—Ի՛նչ կարեւորութիւն ունի ասիկա: Ըլլա՛յ ան բեւեռի կամ հասարակածի մէջ: Նոյն իսկ պիտի ըսեմ թէ շնչաւորները աւելի բազմաթիւ ըլլալու են բեւեռներու հիւսիսային սառնամանիքին քան երկրագունդին ուրիշ ո եւ է մէկ կէտին վրայ:

—Ինչո՞ւ համար պարոն Հապըրն, հարցուց լիւթնանթը, որ շատ զարմացած կը թուէր այդ հաստատական խօսքին վրայ:

—Քանի որ ներքին կողմերու ազդեցութեան տակ է որ հրաբուխները կը բոցավառին, ամէնէն աւելի այդ երեւոյթը տեղի պէտք է գայ հոն ուր երկրին կեղեւը նուազ թանձր է: Արդ՝ բեւեռային երկիրներու տափարակութեան հետեւանօք, շատ բնական է հրաբուխներու գոյութիւնը այս տեղուանք: Բայց Բէլլէթի ըրած մէկ ազդանշանը կը նշմարեմ, ըսաւ տեղակալը, իր պատճառաբանութիւնը ընդմիջելով: Կ'ուզէ՞ք մեզի ընկերանալ, տիկին:

—Պարոն Հապըրն, հոս պիտի սպասեմ ձեզի, ըսաւ տիկին Բօլինա Պէրնէթ: Ծովափիղերու այդ կոտորածը յանկուցիչ բան մը չէ ինծի:

—Շատ լաւ, տիկին, եւ եթէ կ'ուզէք մեզի միանալ, ժամէ մը միասին ճամբայ պիտի ելլենք, ամրոց վերադառնալու համար:

Տիկին Բօլինա Պէրնէթ ժայռի գագաթին վրայ կեցաւ, աչքերուն առջեւ պարզուող այլազան համայնապատկերը դիտելով:

Քառորդ ժամ յետոյ, Ճէսփըր Հապըրն ու լիւթնանթ Լոնկ ծովեզերքը հասան:

Ծովափիղերը մեծ թուով եկած էին: Կարելի էր հարիւր հատ հաշուել անոնցմէ: Ոմանք կարճ ու մոյկանկանոց ոտքերով՝ կը մագլցէին աւազին վրայ: Բայց մեծ մասը ընտանիքով հաւաքուած, կը քնանային: Արուներէն մէկ քանին, ամէնէն մեծերը, երեք մէթր բարձրութեամբ, քիչ մազերով, շիկորակ, խումբին մնացեալ մասին վրայ հսկելու երեւոյթ ունէին:

Որսորդները տարիուկեցան մեծ խոհեմութեամբ յառաջանալ, ժայռերու ընծայած պատսպարաններէն եւ զառիվայրերէն օգտուելով, ծովափիղերու քանի մը խումբեր պաշարելու եւ դէպ ի ծով անոնց նահանջը կտրելու համար: Արդարեւ, ցամաքի վրայ դանդաղ ու ձախաւեր են անոնք: Փոքր ցատկումներով կը յառաջանան կամ իրենց քամակով սողալու շարժում մը ընելով: Բայց ծովուն մէջ, որ իրենց բուն տարրն է, դիւրաշարժ ձուկեր կը դառնան, անխոնջ լողորդներ, որոնք յաճախ վտանգի մէջ կը դնեն զիրենք հալածող նաւակները:

Սակայն մեծ արուները կասկածոտ վարմունք մը ունէին: Մօտալուտ վտանգ մը կը զգային: Գլուխնին կը ցցէին, եւ աչքերնին չորս կողմ կը դարձնէին: Բայց վտանգի նշանը տալէ առաջ, Ճէսփըր Հապըրն եւ Բէլլէթ մէկ կողմէն խոյանալով, լիւթնանթը, Բեթքըրսըն եւ Հօփ միւս կողմէ առաջ նետուելով, հինգ հատ ծովափիղ զարկին հրացանով. յաւելեալ մեծերու միջոցաւ ալ եղանակին զանուն, մինչ խումբին մնացեալ մասը դէպ ի ծով կը վազէր:

Դիւրին յաղթանակ մըն էր ասիկա: Հինգ երկակենցաղները բազմաքանակ էին: Իրենց պատմւածքներուն փղոսկրը, թէեւ ոչ այնքան լեցուն եղեր, անտարակոյս առաջին կարգի ըլլալ կը թուէր. բայց ինչ որ տեղակալին կողմէ կը գնահատուէր ամէնէն աւելի, սա էր թէ անոնց պարարտ ու խոշոր մարմինը առատ իւղ պիտի հայթայթէր: Սահնակներուն վրայ դրին անոնց մարմինները, որոնք բաւական բեռ մը եղան շուներուն համար:

Ժամը մէկն էր: Այդ միջոցին հասաւ տիկին Բօլինա Պէրնէթ, իր ընկերներուն միանալով: Ամէնքը մէկտեղ ճամբայ ելան՝ ծովեզերքին եզերքը քալելով դէպ ի Ֆօր-Րըլայէնս:

Աւելորդ է ըսել թէ հեռաւոր կատարուեցաւ այդ վերադարձը, քանի որ սահնակները բեռնաւորուած էին արդէն: Տասը մղոնի չափ տեղ պէտք էր կտրել, բայց ուղիղ գծով: Արդ՝ անգլիական առածը կ'ըսէ թէ «Ո՛չ մէկ բան այնքան երկար չէ որքան դարձուածք չունեցող ճամբան», եւ իրաւունք ունի այդ առածը:

Այսպէս ճամբուն ապրած տաղտուկները փարատելու համար, որսորդները սկսան խօսակցիլ: Տիկին Բօլինա Պէրնէթ յաճախ կը խառնուէր իրենց խօսակցութեան եւ բան կը սորվէր, այդ կարիճ մարդոց մասնաւոր ծանօթութիւններէն օգտուելով: Բայց արագ չէին ընթանար: Մաս այդ զանգուածները ծանր բեռ մը կը ձեւացնէին շուներուն համար, որով այս վերջինները դանդաղ կը յառաջանային: Լաւ կարծրացած ձեան խաւի մը վրայ երկու ժամէն պիտի կտրէին Ծովափիղերու խորշին եւ Ֆօր-Րըլայէնսի միջեւ զատող հեռաւորութիւնը:

Տեղակալը քանի մը անգամ ստիպուեցաւ կանգ առնել, որպէս զի քիչ մը հանգչին շուները, որոնք շնչասպառ եղած էին:

—Մեր շուներուն տեսակէտով աւելի աղէկ կ'ըլլար, եթէ երբեք ամրոցին մօտ գտնուէր այս ծովափիղերուն սովորական կեդրոնատեղին, ըսաւ լիւթնանթ Լոնկ:

—Նպաստաւոր տեղ մը չպիտի կրնային գտնել, պատասխանեց լիւթնանթը, ցցելով իր գլուխը:

—Ինչո՞ւ համար, պարոն Հապըրն, հարցուց տիկին Բօլինա Պէրնէթ, այդ պատասխանին վրայ զարմացած:

—Որովհետեւ այդ երկակենցաղները քիչ զառիթափ ունեցող ծովեզերքները կ'ընտրեն, որպէս զի անոնց վրայ կարենան մագլցիլ, երբ ծովէն դուրս ելլեն:

—Եւ այս հրուանդանին ծովեզերքը...

—Անիկա միջնորմի մը պատին պէս է: Իր ծովեզերքը ո եւ է խորտուբորտութիւն չունի: Ուղղահայեաց կտրուած է կարծես: Ասիկա ալ այս գետնին մէկ առաւելութիւնն է: Եթէ մեր որսորդները ուզեն որսալ ծովափիղներէն՝ իրենց գործելու երեք հարիւր քայլ հեռուն կրնան սպաննել: Ինչո՞ւ համար այս զգուշութիւնը, Ես ալ չեմ գիտեր, բայց կը մղուիմ կարծելու թէ դարեր առաջ, գուցէ ցնցում մը, որ դիւրին հրաբխային ազդեցութեան մը, ցամաքին մէկ մասը անջատած է ծովեզերքէն, հիմա խորտակուած Սառուցեալ ովկէանոսին մէջ:

(Շարունակելի)

ընտանիքները մշտական կռուի մէջ են։

Համաշխարհային արշաւանքի [illegible], գալլիական ամէնէն մեծ մասին մէջ գտնուած ժողովուրդը միայն ազատագրութեան [illegible] առանց այդ արշաւանքին, բարբարոս պիտի մնար ան։ Արդարեւ [illegible] լուծին ենթարկուելով միայն կրցան յառաջդիմութեան շաւիղին մէջ մտնել այդ [illegible] ժողովուրդները։ [illegible] ժողովուրդները, [illegible] թիւն մը չունենալով, իրենք իրենց զարգացումներու ձգտում մը չունեցան։

Թարգմ. Մ. ՔԷՉԷՃԵԱՆ

(Շար.)

Արտաքին Լուրեր

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՌՈՒՍԻՈՅ ԵՒ ՃԱՊՈՆԻ ՄԻՋԵՒ

ՄԱՆՉՈՒՐԻՈՅ ՄԷՋ

Ռուսական ձախ թեւին վրայ — Կաօ-Զանկի ընդհարումը. — Ռուսական փոքր յաջողութիւն մը. — Ճապոններուն յառաջխաղացութիւնը. — Խազախներու հետազօտութիւն. — Պատերազմին զոհերը։

Բարիզ, 17 ապրիլ. — Բէթի Բարիզիէն հետեւեալ հեռագիրը ստացած է Բեդերսպուրկի իր թղթակիցէն. — «Քանի մը [illegible] տեղեկութիւններ ձեռք անցուցի յառաջապահներու այն ընդհարումին նկատմամբ որուն վրայ Լի՛ Ինվիչ կը խօսի իր վերջին հեռագրին մէջ։ Կաօ-Զանկի փոքր գիւղը կը տիրէ բաւական կարեւոր դիրքի մը, ուրկէ Ճապոնները կրնային միջամտել նոյնիսկ ռուսական բանակը։ Ճապոնները հոն հաստատած էին հետեւակներու կէս [illegible] մը, որոնց մէկ վաշտը կը կազմէին [illegible] զինուորներ։ Ռուսները ամբողջ [illegible] մը ղրկեցին հոն՝ երկու հրետանիով, զոր կրցան Ճապոններուն տեսութենէն ծածկել, եւ զոր [illegible] մը միջոցէն տեղաւորել տուին՝ Մանչուրիոյ գիւղերուն առաջնորդութեամբ։ Ճապոնները այն ատեն միայն իմացան թնդանօթներու ներկայութիւնը, երբ ռումբեր սկսան տեղալ իրենց գրաւած դիրքերուն մէջ։ Լաւ դիմադրութիւն մը ըրին, սակայն, Ռուսները ընդունելով հետեւակներու անընդհատ կրակով մը, [illegible] զինուորները կռուեցան իրենց [illegible] մէջ, բայց պահ մը տեսնելով թշնամի երկու զօրախումբեր որոնք դիրքը շրջապատելու կ'աշխատէին, կանոնաւոր կերպով թողուցին այդ դիրքը, միշտ կրակ ընելով եւ նոյն իսկ երկու թնդանօթ ալ իրենց հետ առնելով, զորս չէին գործածած, ռազմամթերք չունենալնուն համար։ Իրենց նահանջին մէջ չհետապնդուեցան եւ դէպ ի արեւելք ուղղուեցան, ինչ որ ցոյց կու տայ թէ Ճապոններուն կողմէ ռուսական ձախ թեւին ծայրին դէմ [illegible] մը [illegible] ունի։ Ճապոնական դիրքերուն վրայէն Ռուսները գտան քանի մը [illegible], [illegible] պաշտօնական [illegible] թնդանօթներուն [illegible] մէջ երկու [illegible] ապաստանարան կը գտնուէին։»

Թօքիօ. — Պաշտօնական տեղեկութիւններու նայելով, Սինկ-Բինկէն եկող ճապոնական զօրախումբ մը որ դէպ ի հիւսիս կը յառաջանայ եւ թշնամին կը հալածէ, ապրիլ 14ին գրաւեր է Ինկ-Զինկը, Սինկ-Բինկէն 38 մղոն դէպ ի հիւսիս։ Նոյն զօրախումբէն մաս մը, հեծելազօրքերու գործակցութեամբ, նոյն օրուան իրիկունը գրաւեց Թաքիասուն։ Այդ տեղերն մօտ թշնամին զօրութիւնը կը բաղկանար Խազախներու եօթը հեծելագունդերէ եւ հրետանիէ մը։ Ասոնք նախ դէպ ի Ինկ-Զինկ քաշուեցան եւ ապա Թաքիասու վերադարձան։ Տիրելով որ այդ տեղը գրաւուած է, խառնիխուռն վիճակի մէջ անցան Բիէ-Լինկի կիրճը՝ Թաքիասուէն երկու մղոն դէպ ի հիւսիս։ Միւս կողմերը կացութիւնը միեւնոյնն է։

Բեդերսպուրկ. — Լի Ինվիչ զօրավարը, հեռագիր մը ուղղելով Նիքոլա կայսեր, տեղեկութիւն կու տայ իր բանակին ճակատին ու աջ թեւին վրայ։ Մինչեւ գօգօրավարին Խազախները ամէն օր հետազօտութիւններ կը կատարեն՝ փոքր ընդհարումներով։ Ասոնց յառաջապահներ Զանթաֆուի հարաւային կողմը ժամանած են։ Զօրավարը կը ծանուցանէ նաեւ թէ կիրակի օր կատարուած վիճակի մէջ զանազան սպաներէն 5րդ եւ 6րդ զօրաբաժինները եւ 17րդ եւ 10րդ զօրաբաժինները։ Անոնց զօրանոցներու մը կատարել տալու է իրենց ռազմական դիրքին վրայ։ Նաեւ եւրոպական Ռուսիոյէն նոր ժամանած զինուորներու՝ որոնք չէին երեւցած մը ունին։

Բարիզ. — Բեդերսպուրկէն հետեւեալը կը հեռագրեն. — Զինուորական մասնակցութեան [illegible] քիչ մը ծանր [illegible] հեռագիրներ կը տանին։ Զատօնէ ի վեր Ճապոնները եր հարկադրեցին Չինացիները [illegible] քաղաքները եւ գիւղերը. Ռուսներու [illegible] յառաջապահներու [illegible] ամենէն անցին կը տանին, [illegible] որ ռուսական զինուորներ [illegible] Ռուսները [illegible] ամէն տեսակ դժուարութեանց հանդէպ եր գտնուին՝ այդ [illegible] գաղթումին հետեւանքով։ Ճապոնները, այդ միջոցով, թշնամին դժուարին կացութեան մէջ կը թողուն եւ ազատօրէն կը գործեն երկրին մէջ որուն միակ բնակիչները են իրենք։ Պաշտօնական անձնաւորութիւն մը՝ որ այս տեղեկութիւնները կը հաղորդէ, կ'ըսէ

թէ այդ կերպով վարուած երեւան հանգոր Չինացիներ յաւակնելով [illegible] դիմեր են, բայց պաշարները մեծ մասամբ բանակին յանձնուած ըլլալով, քիչ ատենէն անկարելի պիտի ըլլայ անցուցանել այդ անօթի ամբոխը որ [illegible] պիտի դիմէ։

ՆԱՒԱՑԻՆ ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏԷՆ ԱՌԱՋ

Տագնապալից վայրկեանը. — Հակառակորդ նաւատորմերը. — Թոկոյի հաւանական ծրագիրը։

Բարիզ, 17 ապրիլ. — Բեդերսպուրկէն հետեւեալը կը հեռագրեն Լը Ժուրնալի. — «Այսօր նաւային պաշտօնական պաշտօնարաններուն մէջ հանդիպեցայ ծովակալի մը, որուն հարցուցի թէ Ռօժտեսթվէնսքիէն լուր առնուա՞ծ է։ Ինչպէս կը յուսայի, պատասխանը ժխտական եղաւ։ Այսու հանդերձ այդ ծովակալը ուզեց իր կարծիքը յայտնել՝ ռուսական ու ճապոնական նաւատորմերուն կացութեանը վրայ, եւ այդ կարծիքը զոր կը հաղորդեմ ձեզի, ձեռնհասութեամբ կը խօսի բոլոր ենթադրութեանց վրայ։ Ծովակալը նախ ըսաւ թէ երկու նաւատորմերուն հանդիպումը ժամէ ժամ կարելի է։ Արդարեւ Ռօժտեսթվէնսքի, որուն [illegible] ժամը [illegible] կամ [illegible] հանգոյց արագութեամբ կ'երթայ, վաղը հասնելու է Բէսքատոր կղզիներուն ջուրերը, որոնք, ինչպէս յայտնի է, ճապոնական եղած են, Սիմոնոզէքիի դաշնադրութեան կնքուելէն ի վեր։ Սակայն ամէն բան կախում ունի այն եղանակէն, որով Թոկո ծովակալը կ'ըմբռնէ իր պաշտօնը։ Եթէ Ռօժտեսթվէնսքի ծովակալին առջեւ դէպ ի հիւսիս քաշուի, կրնայ ըլլալ որ Ռուսները գրաւեն այդ կղզին, ուր գործողութեանց առժամեայ խարիսխ մը պիտի հաստատեն, այդ կերպով ժամանակ տալով Նէպոկաթօվ ծովակալին՝ որ հոն հասնի։ Արդ, Նէպոկաթօվ առնուազն [illegible] օր հեռու է Ռօժտեսթվէնսքիի ծովակալէն։ Ուրիշ ենթադրութեան մը նայելով, եթէ Ռօժտեսթվէնսքի Բէսքատոր կղզիներն անցնի, առանց կենալու, ճակատամարտը քիչ մը պիտի յապաղի, առնուազն երեք կամ չորս օրի չափ. վասն զի Թոկո ծովակալը, չի կրնար թող տալ որ Ռուսները ժամանեն իր հաղորդակցութեան գիծերուն վրայ, Ճապոնի ու Բորթ-Արթուրի եւ Տալնիի ու Չէմուլբոյի միջեւ։ Կայ նաեւ սա պարագան թէ Թոկո եթէ չառ դէպ ի հիւսիս երթայ, կրնայ ըլլալ որ Ռուսները ձեռքէն փախցնէ որոնք Ֆորմոզան անցնելէն ետքը Ճապոնի չուրջը դառնալով Վլատիվոսթոք երթան, անցած պահուն Թոքիօն ալ ռմբակոծելով։ Կարելի է ենթադրել թէ Թոկո ծովակալը բոլորովին տարբեր ծրագիր մը ունի, որուն համաձայն, փոխանակ Ռօժտեսթվէնսքիի եւ Վլատիվոսթոքի միջեւ [illegible], պիտի կենայ Բէսքատոր կղզիներուն, կամ Ֆորմոզայի [illegible], հետազօտիչ նաւերու միջոցաւ հսկողութիւն կատարել պիտի տայ ռուսական նաւատորմին վրայ, յետոյ անոր վրայ պիտի յարձակի [illegible] մը, երբ ռուսական նաւատորմը ճապոնական [illegible] անցնի դէպ ի հիւսիս երթալով։ Թոկո ծովակալը այդ կերպով պիտի արգիլէ որ եւ է հաղորդակցութիւն Ռօժտեսթվէնսքիի եւ Նէպոկաթօվի միջեւ. նաեւ Ռուսներուն թող պիտի չտայ [illegible] կամ հոլանտական գաղթավայրի նաւահանգիստներէն մէկը։»

ՌՕԺԷՍԹՎԷՆՍՔԻԻ ՆԱՒԱՏՈՐՄԸ

Քամրանի ծովածոցին մէջ — Նէպուկաթով ծովակալը — Ենթադրութիւններ. — Զանազան լուրեր։

Բարիզ 17 ապրիլ. — Գերմանական Բրէնց Հէնրի շոգենաւը որ [illegible] Սինկափուր ժամանեց, տեղեկութիւն բերաւ թէ Քամրանքի ծովածոցին մէջ ռուսական տասներեք նաւեր տեսեր է, ուր [illegible]։ Քամրանքի ծովածոցը կը գտնուի Քոխինչինի հրուանդանին հիւսիսային կողմը՝ Անամի հարաւային եզերքին վրայ։ Ապրիլ 11ին տեսնուած էր որ ռուսական այդ նաւատորմիղը դէպ ի Բուլօ-Սէփիլ կ'երթար՝ նոյն հրուանդանէն վեր։ Ուրեմն զարմանալու բան չկայ թէ Ռօժտեսթվէնսքի ծովակալին նաւատորմը կը գտնուի Քամրանքի ծովածոցին մօտերը։ Ռուսական նաւատորմին կողմէ վերջերս կատարուած շարժումներուն նայելով, Ռօժտեսթվէնսքի պիտի սպասէ Նէպոկաթօվի նաւատորմին ժամանելուն. այս վերջինը մայիս 1էն առաջ [illegible] հրուանդանը չի կրնար հասնիլ։ Զանազան անձեր կը կարծեն թէ Ռօժտեսթվէնսքի, յարձակողական ձեռնարկելու համար պիտի սպասէ որ Պալթիկի մէջ հիմա խմբուած նաւատորմիղը իրեն մօտ երթայ։ Այդ նաւատորմիղը որ կը բաղկանայ երեք զրահաւորներէ (որոնց երկուքին շինութիւնը աւարտելու վրայ է), երկու յածանաւերէ եւ տասն չափ թորփիլանաւերէ եւ թորփիլաշաւիղներէ, կը գտնուի [illegible] ծովակալին հրամանատարութեանը տակ. օգոստոսի սկիզբները հազիւ կրնայ Սուէզ ժամանել, որով հազիւ սեպտեմբերին պիտի կրնայ Ռօժտեսթվէնսքիի մօտ երթալ։ Չի յուսացուիր որ ճապոնական նաւատորմը թող տայ ռուսական նաւատորմին՝ [illegible] կատարելու. նաեւ անպատճառ յարձակում մը պիտի կատարէ, Նէպոկաթօվի միացումը կատարելէ առաջ, մանաւանդ չորրորդ նաւատորմիղին հետ, որ առայժմ Պալթիկի ջուրերը կը գտնուի։ Մանաւանդ որ, չի յուսացուիր թէ Ռօժտեսթվէնսքի սպասէ չորրորդ նաւատորմին. անոր միակ մտածումն է հիմա Նէպոկաթօվի ժամանումը։ Ճակատամարտի մը հաւանական հետեւանքներուն վրայ ինքզինքը ապահով կը զգայ՝ Սայգոնի նաւահանգիստին մօտ գտնուելէն, ուր պիտի կրնան ապաստանարան մը գտնել իր նաւերը, եթէ վնասուին։

Թոքիօ — Մայրագոյն Արեւելքի ջուրերուն մէջ ռուսական նաւատորմին ներկայութեանը հետեւանքով, ճապոնական ընդհանուր հեռագրութեան [illegible] դադրեցնել հաղորդակցութիւնները որոնք Ամերիկայի հետ կը կատարուին։ Ցաւալի է որ Ֆորմոզայի ընդհանուր հեռագրութիւնն ալ դադրեցան։

Բեդերսպուրկ. — (Թանի թղթակցէն). — Ռօժտեսթվէնսքի ծովակալը չի կրնար յուսալ թէ անդիմադրելի պիտի անցնի։ Նաւային շրջանակներուն մէջ այդ մասին տարակոյս չկայ։ Ռուսական նաւատորմը հաւանօրէն Քոխինչինի եզերքները կը կենայ՝ ածուխ առնելու եւ մարտանաւերուն յատակը մաքրելու համար։ Կը յուսացուի թէ Ռօժտեսթվէնսքի պիտի կրնայ աւելցնել իր նաւատորմին արագութիւնը։ Ռուսիոյ մէջ մեծ ազդեցութիւն առաջ կը բերէ նաւատորմին չափազանց յանդգնութիւնը եւ ճարտարութիւնը։ Չի կարծուիր որ Ռօժտեսթվէնսքի սպասէ Նէպոկաթօվ ծովակալին։ Կը կարծուի որ Թոկօ, առանց ճակատամարտի, թող պիտի չտայ որ Ռօժտեսթվէնսքի անցնի։ [illegible] հիւսիսային կողմը լսուած թնդանօթի ձայները հաւանօրէն մաքսանենգներու դէմ եւ կամ մարզանքներու պահուն արձակուածներն են։ Մանչուրիայէն առնուած հեռագիրներ կը ծանուցանեն ճապոնական նահանջին շարունակութիւնը երկաթուղիի գծին վրայ եւ ռուսական կողերուն շրջանային շարժումները։ [illegible] տեղակալը, որ լրտեսութիւն կատարած ատեն գերի բռնուած էր, կը յայտարարէ թէ Ճապոնի մէջ երկու հարիւր հազար պահեստիներ կան։ Մուքտէնի ճակատամարտին ատեն Ճապոնի կորուստները եղած են 100,000 հոգի. նոր զինուորներ տարուած են։ Կ'ըսուի թէ Օեամա մարէշալին բանակին թիւը չորս հարիւր հազարէն աւելի չէ։ Լրագիրները կը բողոքեն Վլատիվոսթոքի պաշտպանութեան ընդհանուր հրամանատարին անուանման դէմ։ Կ'ըսեն թէ անհրաժեշտ է [illegible] մը տալ բերդին հրամանատարին։

ՏՈՒՊԱՍՈՎ ԾՈՎԱԿԱԼԻՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ռօժէսդվէնսքիի նաւատորմը. — Նաւային ճակատամարտի մը հետեւանքը. — Հաշտութիւնը անկարելի։

Բեդերսպուրկ, 17 ապրիլ. — Կ'ըսուի թէ Տուպասով ծովակալը, որ Հըլի միջազգային քննիչ յանձնաժողովին պատուիրակն էր, ծովային նախարար պիտի անուանուի իբրեւ յաջորդ Աւէլանի ծովակալին։ Այդ պայմաններուն մէջ շահեկան է գիտնալ անոր կարծիքը ներկայ կացութեան վրայ։ Տուպասով ծովակալը տեսակցութեան մը պահուն սա յայտարարութիւնը ըրաւ լրագրական թղթակցի մը.

«Իմ կարծիքովս՝ Ռօժտեսթվէնսքիի նաւատորմը, փորձառու եւ կռուի ատեն [illegible] մը ու իրենց դերին [illegible] պատրաստ սպաներով ու նաւաստիներով, մեզի համար հաւանականութիւններ կան, հակառակ թիւով վար ըլլալնուս, Ճապոններուն յաղթելու ծովի վրայ։ Իբրեւ [illegible] ու նաւազ կը յուսամ թէ Ռօժտեսթվէնսքի պիտի գիտնայ լաւ գործ մը կատարել։»

Թղթակիցը հարցուց Տուպասով ծովակալին թէ անգլիական լրագիրներուն մէջ կարդացա՞ծ էր [illegible] մը այն յայտարարութեան մը թէ ռուսական մարտանաւերուն յատակը այնքան ծածկուած է ծովային մամուռներով որ պիտի չկրնան իրենց ճամբան շարունակել։ Ծովակալը պատասխանեց.

«Այդ [illegible] բոլորովին մտացածին է։ Նաւերուն տակը ծովային մամուռով եւ ուրիշ բաներով ծածկուելու վտանգը նախատեսուած է։ Մեր նաւերը մասնաւոր ներկով մը [illegible] ներկուած են, որով այդ տեսակ պարագայ մը չի կրնար տեղի ունենալ եւ հետեւաբար նաւերուն արագութիւնը չի նուազիր։ Մենք ալ մասնաւոր գործիքներ եւ սուզակներ ունինք որոնք մասնաւորապէս այդ գործին յատկացուած են. հետեւաբար լսուածները բոլորովին [illegible] բաներ են։»

Հաշտութեան մասին խօսելով Տուպասով ծովակալը ըսաւ.

«Ոչ, Ռուսիա պիտի չհամակերպի եւ չի կրնար համակերպիլ հաշտութեան մը՝ այդ պայմաններուն մէջ։ Հոս ոչ միայն իր երկրին [illegible] դժբաղդութիւն. [illegible] մը կարծիքն է որ կը յայտնեմ, այլ բոլոր [illegible] անձերու հետ իմ ունեցած տեսակցութեանց առաջ եկած տպաւորութիւնը։ Ռուսիա հիմա չի կրնար հաշտութեան վրայ մտածել։ Չեմ կրնար Մուքտէնի պարտութիւնը իբրեւ աղէտ մը նկատել։ Քուրոփաթքին հարկադրուած էր նահանջելու. անկէ նահանջ մըն էր միայն եւ ոչ ուրիշ բան։ Նոյն բանակն էր որ Բորթ-Արթուրէն բերած ռազմական անձին [illegible], ճակատական յառաջխաղացութիւնը եւ Ռուսներուն [illegible] նահանջը առաջ բերաւ։ Անդրսիպերիական [illegible] երկաթուղին անկարելի ըրաւ անհրաժեշտ բոլոր նոր զինուորներուն առաքումը։ Մայր երկրին եւ զինուորական գործողութեանց վայրին միջեւ եղած անձին հեռաւորութիւնը Ռուսները աննպաստ վիճակի մը մէջ դրաւ։ Չեմ վարանիր ըսելու թէ ցամաքի վրայ մեր յաջողութիւնը ապահովելու համար կրնանք բանակ մը հանել. նաեւ վստահութիւն ունիմ Ռօժէսթվէնսքիի նաւատորմին զօրութեանը վրայ։ Հաշտութեան վրայ խօսուելէ առաջ մեր վրէժը լուծելու պէտք ունինք. այն ատեն միայն հաշտութիւնը պատուաւոր պիտի ըլլայ, մինչդեռ հիմա ամօթաբեր պիտի ըլլայ։ Այս պայմաններուն մէջ Ռուսիա չի կրնար հաշտութիւն առաջարկել։»

ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՎԻԵՆՆԱ, 20 ապրիլ. — Թոքիոյի մէջ մեծ զայրոյթ պատճառեց այն պարագան թէ Ֆրանսայի կառավարութիւնը արտօնած է որ ռուսական նաւատորմը Քամրանի ծովածոցին մէջ կենայ։ Ճապոնի նախարարաց խորհուրդը, որոշեց այդ խնդրոյն համար բողոքագիր մը ղրկել Ֆրանսայի եւ այդ որոշումը իսկոյն գործադրուեցաւ։ Ճապոն այդ բողոքագրին մէջ կը յայտարարէ թէ ռուսական նաւատորմին Քամրանի ծովածոցին մէջ կենալը հակառակ է միջազգային օրէնքին, որով կը պահանջէ Ֆրանսայէն այդ պարագան [illegible] եւ չէզոքութեան կանոնները յարգել։ Բողոքագիրը կը յաւելու թէ Ֆրանսա եթէ նկատողութեան չառնէ եղած զեկոյցը ու բողոքը, Ճապոն իբրեւ գործողութեանց խարիսխ առնուած պիտի նկատէ Քոխինչինի ֆրանսական գաղթավայրը եւ ըստ այնմ պիտի գործէ։ Բարիզի ճապոնական դեսպանը այդ բողոքագիրը հաղորդեց Ֆրանսայի արտաքին գործոց նախարար Պ. Տէլքասէի։

ԼՈՆՏՈՆ. — Նէպոկաթով ծովակալին հրամանատարութեան տակ գտնուած Պալթիկի ռուսական երրորդ նաւատորմիղը Սուէզի նեղուցը ժամանած է, որով մօտերս պիտի միանայ Ռօժէսթվէնսքիի նաւատորմին։

— Ռօժէսթվէնսքիի նաւատորմը տակաւին կը գտնուի Աննամի Քամրան ծովածոցը, ֆրանսական [illegible]։

ԲԱՐԻԶ. — Ճապոնական դեսպանը արտաքին գործոց նախարար Պ. Տէլքասէի ներկայանալով յանձնեց Ճապոնի բողոքը՝ ռուսական նաւատորմը Քամրանի ծովածոցին մէջ կենալուն դէմ. Պ. Տէլքասէ խոստացաւ այդ մասին հարկ եղած քննութիւնը կատարել տալ եւ եթէ եղած բողոքը իրաւացի է, նկատողութեան առնել։

ԼՈՆՏՈՆ. — Թայմզ, խօսելով ռուսական նաւատորմին Քամրանի ծովածոցը կենալու խնդրոյն վրայ, կը յայտարարէ թէ այդ խնդրոյն մէջ Անգլիա ու Ֆրանսա շահ ունին, որով հարկ է եղած բողոքը իսկոյն նկատողութեան առնել եւ միջազգային կնճռոտութեանց պատճառ չտալ։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ. — Ռուս [illegible] ապրիլ 19 թուականով սա հեռագիրը ստացած է Կուրոփաթքինէն. — «Ռուսներուն ձախ թեւին վրայ Ճապոնները բաւական յարձակում մը կը կատարեն դէպ ի հարաւ [illegible] ռուսական յառաջապահներուն դէմ։ Այս վերջինները նկատելով որ ճապոնական զինուորներուն իրենց այնքան մօտենալուն արդիւնքը պիտի ըլլայ [illegible] բանակէն անջատուելու, դէպ ի հիւսիս ետ քաշուեցան։ Հետեւաբար Ռուսները պարպեցին [illegible] գիւղը։»

— Քրոնշթատէն մեկնած վեց հարիւր գործաւորներ այսօր ճամբայ ելան դէպ ի Վլատիվոսթոք, տեղւոյն նաւարաններուն մէջ աշխատելու համար։

ՍԱՅԿՈՆ. — Ռուսական նաւատորմը տակաւին Քամրան գտնուելուն հետեւանքով Քոխինչինի ծովակալ Ժոնքիէր հարկ եղած միջոցները ձեռք առաւ՝ չէզոքութեան կանոնները պահպանելու համար։

ՊԻՏԵՐՍՊՈՒՐԿ. — Ռուսիոյ պատերազմական նախարարութիւնը Տօնի, Քուպանի եւ Օրէնպուրկի Խազախներէն առանձին հեծելագունդեր կազմեց, Մայրագոյն Արեւելք ղրկուած զինուորներուն տեղ ծառայելու համար։ Մօտերս Օրէնի Խազախներէն ալ չորս հեծելագունդ պիտի կազմուի։

— Ֆինլանտիոյ Ծերակոյտը հաւանեցաւ 1905ի պատերազմական ծախքերուն համար Ռուսիոյ պետական գանձին տասը միլիոն մարք տալ։ Եթէ պատերազմը 1906ին ալ շարունակէ, Ֆինլանտիոյ բաժինը պիտի սահմանուի պատերազմական ծախքին մասնակցութեանը համար։

ԼՈՆՏՈՆ. — Թոքիոյէն կը հեռագրեն թէ Ճապոնները թորփիլ [illegible] կը պատրաստեն ծովեզերքներու վրայ երթեւեկութիւն կատարող փոքր շոգենաւերը, որոնց մէկ մասը Բէսքատոր կղզիները ղրկուած է։

— Անգլիական լրագիրները կ'ըսեն թէ Ճապոնի կառավարութիւնը վերջերս օտար երկիրներէ իր գնած ընդհանուր վեց շոգենաւերուն փորձեր կատարել կու տայ՝ ամերիկացի ճարտարագէտներու աջակցութեամբ։ Անկէ կը հետեւցուի թէ Ճապոնները ընդհանուր շոգենաւերով պիտի յարձակին Ռօժէսթվէնսքիի նաւատորմին վրայ։

ԲԱՐԻԶ. — Մանչուրիոյ ռուսական ընդհանուր սպայակոյտին պետ Խարքէվիչ զօրավարը կը հեռագրէ թէ Ճապոնները վերսկսած են իրենց յառաջխաղացութիւնը, եւ ընդհարումները աւելի յաճախադէպ կ'ըլլան։

ԼՈՆՏՈՆ. — Թոքիոյէն կը հեռագրեն թէ Օեամա մարէշալը վերջացուցած է իր պատրաստութիւնները, մօտերս յարձակողական մը սկսելու համար։

ԲԱՐԻԶ. — Ռուսական կարգ մը [illegible] Ֆորմոզայի առջեւէն, առանց կանգ առնելու։

ԲԱՐԻԶ. — Երէկ, Ժողովը վիճաբանեց Ֆրանսայի արտաքին քաղաքականութեան վրայ։ Զափաւորները եւ ընկերվարականները բուռն կերպով պաշտպանեցին այս քաղաքականութիւնը։ Նախարարապետ Պ. Ռուվիէ յայտարարեց թէ պիտի պահպանէ Ֆրանսայի չէզոքութիւնը Մայրագոյն Արեւելքի մէջ։

— Մօտերս Բարիզի մէջ բանակցութիւններ պիտի սկսին՝ առեւտրական նոր համաձայնութիւն մը կնքելու համար Ֆրանսայի եւ Ռուսիոյ միջեւ։

ՄԱՐՈՔԻ ԽՆԴԻՐԸ

Տրամադրութիւնները Թանժէրի մէջ. — Կոմս Թաթէնպախի պաշտօնը եւ իր կարծիքը. — Սէուքթան ամրացնելու ծրագիր։

Թանժէր, 16 ապրիլ. — Ֆէզէն Թանժէր հասած լուրեր կը ծանուցանեն թէ Վիլհէլմ կայսեր կողմէ տրուած այցելութիւնը այնքան մեծ յուզում եւ խանդավառութիւն պատճառած չէ որքան կը սպասուէր։ Բնակչութիւնը միայն հետաքրքրուած է, իսկ կառավարութիւնը [illegible] ընթացք մը բռնած է։ Ֆրանսական կառավարութեան կողմէ առաջարկուած բարենորոգումներուն վրայ կատարուած բանակցութիւնները գոհացուցիչ կերպով առաջ կը տարուին։

— Կը հաւաստուի թէ կոմս Թաթէնպախի ճամբորդութիւնը դէպ ի Ֆէզ որ եւ է քաղաքական հանգամանք չպիտի ունենայ. կոմսին պաշտօնը պիտի ըլլայ բարեկրթութեան պարտք մը կատարել, Մարոքի վեհապետին շնորհակալութիւն յայտնելով՝ Մարոքի մէջ եղած [illegible] ընդունելութեան համար։ Թանժէրի մէջ ալ զրոյց կը շրջի թէ Մարոքի կառավարութիւնը մտադիր է պատուիրակութիւն մը ղրկել Պերլին։

— Թանժէրի գերման դեսպանութիւնը փոխանորդաբար վարող կոմս Թաթէնպախ հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրած է Լոնտոնի [illegible] մէկ թղթակցին. «Գերմանիա ո՛չ թէ միայն իրաւունքը, այլ եւ անվիճելի պարտքն է հսկել Մարոքի մէջ ունեցած իր շահերուն վրայ, որոնք մեծ են եւ տակաւին զարգանալու հակամէտ։ Բաց դուռի քաղաքականութեան սկզբունքը ընդունելով, Գերմանիա կը պաշտպանէ զայն յանուն Մարոքի պայմանագրութեանց ստորագրող պետութեանց։ Միեւնոյն ատեն Գերմանիա հաստատապէս որոշած է Մարոքի անկախութիւնը պահպանել, մանաւանդ [illegible] համար որ անգլօ-ֆրանսական համաձայնութիւնը տարտամ կերպով միայն կը յիշատակէ այդ երկու կէտերը, որոնք իրաւացի կասկածներ եւ վախեր առաջ կը բերեն։ Չէ կարելի զանց ընել զանոնք։ Գերմանիոյ գործօն ծրագիրը, որ օրինական, հաստատուն եւ անշարժ խարիսխի մը վրայ կը հանգչի, գերման հանրային կարծիքին հաւանութեան կ'արժանանայ, ինչպէս նաեւ ամբողջ [illegible] ժողովրդական եւ ոչ-նախապաշարուած ժողովուրդներու հաւանութեանը։ Ուստի Գերմանիա կրնայ իր ծրագիրը իրականացնել, նկատի առնելով բոլոր հաւանական հետեւանքները։ Գերմանիոյ կողմէ տրուած կարգախօսն է. «Առաջ՛ն երթալ եւ [illegible]» [illegible] է եւ իբր այն ճանչցուած է ընդհանրապէս։»

— Սէուքթա քաղաքը ամրացնելու համար նոր թնդանօթներով, քաղաքին զինուորական հրամանատարը Մատրիտ գացած է խորհրդակցելու նպատակաւ։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ

Գերմանիոյ հետ առեւտրական դաշնագիր կնքելու համար բանակցութիւն. — Մ. Նահանգաց նաւաբաժին մը Տովրի առջեւ. — Պ. Ռուզվէլթի որսորդութիւնները։

Նիւ-Եորք, 17 ապրիլ. — Հոս կը ծանուցուի թէ բանակցութիւններ պիտի կատարուին գերման կառավարութեան հետ, առեւտրական դաշնագիր մը կնքելու համար։ Ամերիկեան արտադրութիւններ աննպաստ վիճակի մը մատնուած էին Գերմանիոյ մէջ, մաքսային նոր սակացոյցին եւ Եւրոպայի զանազան պետութեանց հետ Գերմանիոյ կնքած առեւտրական դաշնագիրներուն հետեւանօք։ Բայց գերման կառավարութիւնը զիջում պիտի ընէ այն ատեն, երբ Մ. Նահանգներն ալ փոփոխութիւններ ներմուծեն իրենց մաքսային սակացոյցին մէջ։ Սակայն կարելի չէ որ Ծերակոյտը հաւանի որ եւ է փոփոխութեան։ Այսպէս Ռուզվէլթ նախագահը վերջերս կը յայտարարէր թէ մաքսային փոխադարձութեան դաշնագիրներ չպիտի կնքէ ալ եւս, որովհետեւ արդէն իսկ ստորագրուածները Ծերակոյտին կողմէ վաւերացուած չըլլալնուն համար։ Կ'երեւայ թէ նոր փորձ մըն ալ պիտի կատարուի։

— Պաշտօնապէս կը ծանուցուի թէ Մ. Նահանգաց նաւաբաժին մը, Տէվիս ծովակալին հրամանատարութեամբ, Տովր պիտի երթայ յունիսին եւ քանի մը օր պիտի կենայ հոն։ Այդ նաւաբաժինը Քիլ պիտի ուղեւորի ապա, ուր պիտի մնայ նաւարշաւի ամբողջ շրջանին։ Տովրի իշխանութիւնները արդէն իսկ միջոցներ ձեռք առած են, արժանի ընդունելութիւն մը ընելու համար ամերիկեան նաւազներուն։

— Նախագահ Պ. Ռուզվէլթի կատարած որսորդութեանց մասին լուրեր կը հասնին Նիւքէսըլէն (Քոլորատօ)։ Քանի մը օր առաջ, նախագահն եւ իր ընկերները սպաններ են տասներութը գայլեր. անցեալ շաբաթ օր՝ Պ. Ռուզվէլթ իր հրացանով զգետներ է վեց հարիւր լիպրաննոց արջ մը։ Ամբողջ բնակչութիւնը կը դիւրացնէ նախագահին որսորդութիւնները։ Մեծ թափօր մը կազմեր են տեղւոյն բնակիչները, առաջնորդութեամբ նուագախումբի մը։ Թափօրին մէջ կը գտնուէր նաեւ [illegible] դրուած արջ մը, որուն կը հետեւէին նախագահն ու իր ընկերները՝ ձիու վրայ հեծած։ Թափօրը մօտակայ լեռները հասնելէ յետոյ արջը ազատ պիտի թողուէր եւ երեսուն վայրկեանի չափ անոր յառաջանալէ յետոյ պիտի հետապնդէին զայն։ Բայց յետոյ [illegible] այս ծրագրէն, վախնալով որ կատղած կենդանին Նիւքէսըլ կը դառնայ եւ [illegible] կը մտնէ կիներն ու տղաք։

ԷՏՈՒԱՐՏ Է. ԱԼԺԷՐԻ ՄԷՋ

Ընդունելութիւններ. — Այցելութիւններ. — Հացկերոյթ. — Նուագածին ցոյցեր։

Ալժէ, 17 ապրիլ. — Անգլիոյ թագաւորն ու թագուհին, Տանըմարքայի իշխանը եւ իր հետեւորդները ժամը տասներկուքէն ցամաք ելան։ Ամբողջ անգլիական գաղթականութիւնը կը սպասէր քարափին վրայ։ Անձրեւը դադրած, սակայն անորոշ օդ մը կար։ Ալեքսանտրա թագուհին ալ բաց գոյն արդուզարդ մը ըրած է, առաջին անգամ ցամաք կ'ելլէ. իսկ թագաւորը՝ որ կապոյտ գոյն «քոստիւմ» մը հագած եւ գորշագոյն կլոր գլխարկ մը դրած է։ Նուագախումբը կ'ածէ Կօտ Սէյվ դի Քինկը, մինչ թագաւորն ու թագուհին կ'ընդունէին իրենց հպատակներուն մեծարանքները, քանի մը բարեկամական խօսքեր փոխանակելով։ Ետքը անգլիացի վեհապետները եւ իրենց հետեւորդները այցելեցին տեղւոյն [illegible] մզկիթը, վարժարանը. գեղարուեստական ցուցահանդէս մը կազմակերպուած է այդ վարժարանին մէջ, որուն աշակերտներուն [illegible] առիթ։ Թագաւորն ու թագուհին հիացմամբ դիտեցին կոլլերու, փոյլերու, ասեղնագործութեանց, ժանեակներու, գորգեղէններու նմոյշներ։ Ետքը ամառնային պարտէզը գացին, ուր կառավարչին կողմէ հացկերոյթ մը տրուեցաւ։ Իրենց անցած ճամբուն վրայ «Կեցցէ՛ թագաւորը, կեցցէ՛ թագուհին» աղաղակներով կ'ընդունուէին։ Հացկերոյթը տեղի ունեցաւ հանդէսներու մեծ սրահին մէջ, որ զարդարուած էր գորգերով, կանանչներով, եւ ֆրանսական ու անգլիական դրօշներով։ Քառասունը մէկ հոգի մասնակցեցան անոր։ Նուագախումբ մը, [illegible] մէջ թաղուած, Անգլիոյ ազգային երգը կը նուագէր։

Ներքին Լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ. — Իւլտըզ [illegible] տրուեցաւ Մոլթայի օսմ. ընդհանուր հիւպատոս Ազարեան Եուսուֆ էֆ.ի։ Միւթեմայիզ [illegible]՝ Էպիրէի կուսակալութեան թարգմանութեանց [illegible] Հասան Պասրի էֆ.ի։

— Էպիրէի նահանգին կեդրոնական [illegible] անուանուեցաւ [illegible] Ապտիւրրահման էֆ., [illegible] նահանգին կեդրոնական [illegible] անուանուեցաւ Հալէպի նահանգին կեդրոնական նախորդ [illegible] Մուսթաֆա Նուրի էֆ., [illegible] նահանգին կեդրոնական [illegible] անուանուեցաւ Տրապիզոնի նահանգին կեդրոնական նախորդ [illegible] Հասան Ֆէհմի էֆ., Ատանայի նահանգին Մէրսինի [illegible] անուանուեցաւ Թարսուսի նախորդ [illegible] Ապտի էֆ.։

— Նիշի օսմ. ընդհանուր հիւպատոս անուանուեցաւ Շիրազի օսմ. ընդհանուր հիւպատոս Միւնիր Սիւրէեա պէյ, որուն յաջորդեց [illegible] օսմ. հիւպատոս [illegible] պէյ։ Ասոր ալ յաջորդեց [illegible] օսմ. փոխ-հիւպատոս Մէհմէտ պէյ։ [illegible] օսմ. փոխ-հիւպատոսութիւնը հիւպատոսութեան վերածուելով, այդ պաշտօնին կոչուեցաւ Կորֆուի օսմ. հիւպատոս Բոսքոլ էֆ., որուն յաջորդեց Թիֆլիսի օսմ. ընդհանուր հիւպատոսարանին նախկին քարտուղար Թահա էֆ.։

— Առաջին կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ Հարպիէ դպրոցին կառավարիչ Արիֆի պէյի։ Երրորդ կարգի Օսմանիէ՝ Մոլթայի օսմ. ընդհանուր հիւպատոս Ազարեան Եուսուֆ էֆ.ի։

— Ի [illegible] զինուորական բարձրագոյն վարժարանին [illegible] ճիւղին դասախօսութեանց [illegible] Մինաս պէյի։

ԳՈՍՈՎԱՅԻ նոր կուսակալ Շէրիֆ Մահմուտ Շէվքէթ փաշա, երէկ, [illegible] երթալով իր հրաժեշտի այցելութիւնը մատոյց։ Ետքը Բ. Դուռը գնաց եւ այցելութիւն տուաւ Մեծ-Եպարքոսին, Ներքին ու արտաքին գործոց նախարարներուն եւ [illegible]։

— Մահմուտ Շէվքէթ փաշա այս [illegible] իր պաշտօնատեղին պիտի ուղեւորի։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. — Հելլենական դեսպանը, երէկ, Բ. Դուռը երթալով տեսակցեցաւ Մեծ-Եպարքոսին հետ։

— Գերմանիոյ դեսպանը, երէկ առաւօտ արտաքին գործոց նախարար Թէվֆիք փաշայի պալատը երթալով տեսակցեցաւ Ն. Վսեմութեան հետ։

ՄԱԽՍՈՒՍԷԻ [illegible] Լոնտոն [illegible] են։

— Իգտամ այդ առթիւ կ'առաջարկէ որ [illegible] հրաման տրուի կղզիներուն համար ալ [illegible] քանի շոգենաւ գնելու, վասն զի հիմա կամուրջէն կղզիները երթալու եւ վերա դառնալու համար երեքուկէս-չորս ժամ պէտք է, որով շատերը պիտի չկրնան օդափոխութեան համար ամառը Կղզիները փոխադրուիլ, եւ ուրիշ տեղեր պիտի երթան։ Այդ կերպով թէ՛ Կղզիներու շէնութիւնը եւ թէ Մոխտուսէի հասոյթները պիտի վնասուին։ Իգտամ կ'ըսէ թէ նոր շինուելիք շոգենաւերը մէկ ժամ մէկ քառորդէն Կղզիները երթալու չափ արագընթաց ըլլալու են։

ՍԱՔՍՈՆԻՈՅ Ժօրժ իշխանը, իր հիւրամեծարին հետ, երէկ, այցելեց Պոլսոյ նշանաւոր վայրերը։

—Իշխանը Իզմիր ժամանած պահուն, ամանաւոր կառախումբով մը հոն հասած էր նաեւ Անատոլըի երկաթուղիին ընդհանուր Տնօրէն տօքթ. Զանտէր, որ իշխանին ի պատիւ ճաշ մը տուաւ կառախումբին մէջ։

ԱՒԱԶԱԿՈՒԹԻՒՆ.— Կայս. զինուորներու եւ Տէպրէի Մօրտին գիւղին մէջ պատսպարուած երեք պուլկար աւազակներու միջեւ ընդհարում մը կատարուելով, աւազակները սպաննուեր են։

— Նաեւ Օսմանիէի Տրամչէ գիւղին մէջ ալ ընդհարում մը կատարուելով կայս. զինուորներու եւ տասնըութ պուլկար աւազակներու միջեւ, աւազակներէն ամենքն ալ սպաննուեր են։

ՀԱՊԷՇ պատուիրակութիւնը, երէկ, Հէրէքէ երթալով այցելեց տեղւոյն կայս. գործարանը, ուր ճաշ մըն ալ տրուեցաւ։

—Առաջին կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ Հապէշ պատուիրակութեան անդամներէն Հաճի Ապտուլլահ Սատըք էֆ.ի եւ երկրորդ կարգի՝ Պ. Աթօ Հայլէի։

ՌՈՒՍ կառավարութիւնը Ս. Աննայ պատուանշանին երկրորդ կարգը տուաւ Կ. Պոլսոյ դեսպանատան երկրորդ թարգման Պ. Մանտէլշթամի որ երբեմն ռուսական պատուիրակ ներկայ գտնուեցաւ Հըլի միջադէպին քննիչ յանձնաժողովին։

—Շուէտ-Նորվէկիոյ դեսպանը, երէկ գիշեր, ճաշ մը տուաւ, որուն ներկայ գտնուեցան Հոլանտայի ու Պելճիքայի դեսպանները եւ ուրիշներ։

ՅՈՒՆԱՅ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԸ.— Յունական լրագիրները կ'ըսեն թէ կայս. կառավարութիւնը վաւերացուցած է Յունաց Պատրիարքարանին Խառն Ժողովին նոր անդամներուն ընտրութիւնը։ Նոյն լրագիրները կը յաւելուն, թէ ատենադպիր Ստեփանոսի Գորթեսատի պէյ եւ Պ. Պ. Զիսի ու Ռոզքթիվան մտադիր են հրաժարելու։

—Հունգարիոյ կառավարութիւնը ութ հազար ֆր. նուէրեր է Թէքիրտաղի Յունաց եկեղեցիին՝ Հունգարացի իշխաններուն շիրիմը երկու հարիւր տարիէ ի վեր հոն պահուած ըլլալուն համար։

—Սինոդին նախորդ անդամները [illegible] իրենց թեմերը կ'ուղեւորին։

ԵՏԻՐՆԷԻ անգլիական հիւպատոսարանին թարգման կարգուեցաւ Քեամիլ էֆ.

ՄԱՔՍԱՑԻՆ վերատեսուչ Հասան Ֆէհմի փաշայի հրամանով մաքսին մէջ ներկայութեան օրագրութիւն մը բացուած է մաքսային պաշտօնեաներու ներկայութեանը համար։ Կանոնաւոր կերպով չներկայացողներու ամսաթոշակէն զեղչ մը եղած է օրական հաշուով եւ այդպէս գոյացած գումարը յատկացուած է Հիճազի երկաթուղիին շինութեան ծախքին։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ դեսպանը, Մուէզ պահականաւով, երէկ օրը Վերին Վոսփոր գնաց պտոյտի համար։

ՍԷԼԱՆԻԿԻ մաքսատան հասոյթը մարտ ամսուն 1,667,164 ղրուշ եղած է, անցեալ տարուան նոյն ամսուն 1,581,075 ղրուշ էր։

—Սէլանիկի մէջ ու շրջակաները անցեալ շաբթու օգտակար անձրեւներ տեղացեր են։

ՏԷՐՔՈՍԻ ջուրի Ընկերութեան պաշտօնեաները երեքշաբթի սկսան լուալ Կ. Պոլսոյ գլխաւոր փողոցները։

ԳՈՍՈՎԱՅԻ նահանգին կուսակալի օգնական Տահիր պէյ երէկ իր պաշտօնատեղին ուղեւորեցաւ։

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱՅԷՆ կը հեռագրեն թէ ապրիլ 6ին Թուխի մէջ ժանտախտէ մեռած մարդու մը դիակը գտնուեր է։

ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱՅ.— Սապահ կը ծանուցանէ թէ Պիթլիսի Մուշի գիւղէն Զիւրաֆ անուն անձ մը որ Կ. Պոլիս կը գտնուի եւ Թոփխանէի կողմը ջրհոսկիր է, հարիւր երեսունըվեց տարեկան է, իր մտաւոր կարողութիւնները կատարեալ են։

ՓՈՂՈՐՈՒ ՌՈՒՄԲ ՄԸ.— [illegible] Ռիզա-Փաշա ու Մէնիւրիտար Թաղերուն մէջ կատարուած գործողութեան։

ԿԱՐԱՊՆԵՐԸ.—Իզմիրէն կը գրեն թէ տեղւոյն Իտարէի ժողովը որոշեր է խիստ պատիժներու ենթարկել կարապները խարդախողները։

ԵՂՆՈՒՆԱՏԱՏ [illegible] Տըրլեանի Բեդրոս [illegible] Մարիցի [illegible] Թէմիրին։

ԱՒԱԶԱԿԻ ՄԸ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԸ.—Ինչպէս կը լսուի, հինգ տարի առաջ Քէօթահիոյի Իզվեր հանքերուն Տնօրէն Պ. Շըլոսի աւազակներուն կողմէ լեռը տարուելու եւ տասնըհինգ հազար ոսկի փրկանքով մը արձակուելու։ Այդ աւազակներէն Եսիր Մահմուտ որ դատապարտուելէն ետքը պահուըտելէն փախած էր, վերջերս Սէլանիկի մէջ ձերբակալուեր է։ Աթէնքէն անցագիր մը առնելով հոն գացած էր՝ Տիֆլիսէ Ֆուլամօ անունով եւ «Հելլ» հագուած։ Ոստիկանութիւնը ճանչնալով զայն ձերբակալեր եւ դատական պաշտօնէութեան յանձներ է։

ՄՈՄԽԱՆԷԻ կողմը գործակատան մը մէջ անցեալ գիշեր գործուած սպանութեան հեղինակը՝ նոյն գործակատան տէրը Սալոմոն երէկ առաւօտ ձերբակալուեցաւ Ֆէրիգիւղ փողոցին մը մէջ։ Սալոմոն խոստովանեցաւ, ըսելով որ կառքի համար ատրճանակը ցոյց տուած ատեն հրացանը կրակ առած եւ այդ կերպով սպաննուած էր լաթավաճառ Եաննին։

ԱՆԱՏՈԼԸԻ ՆԵՐԲՈՂԱԿԱՆԸ.— Այս խորագրին տակ Լ. Հէրըլտ յօդուած մը կը հրատարակէ, ուր անգամ մըն ալ ի վեր կը հանէ Անատոլուի՝ երկրագործութեան, վաճառականութեան եւ ճարտարարուեստի տեսակէտներէն ունեցած մեծ ընդունակութիւններն ու փայլուն ապագան։ Ալֆրէտ Քափիւս՝ Ֆրանսայի հռչակաւոր թատերագիրը վերջերս գրած է թատերախաղ մը, «Պ. Բրէժօլա», որուն հերոսներէն մէկը՝ դերասանապետ Պ. Ժանթէլ, խօսակցութեան մը միջոցին կը յայտնէ թէ այգեգործական ընդարձակ գործեր կը կատարէ Փոքր-Ասիոյ մէջ, ուր իր տրամադրութեան տակ գետիններ ունի, եւ այս ստացուածքները կը չուզէ իր այդ ձեռնարկին։ Լ. Հէրըլտ ալ, այս առիթէն օգտուելով, կը գրէ թէ այս խօսքին մէջ ճշմարտութիւն մը կայ, թէ Անատոլը հարուստ երկիր մըն է, որ փայլուն ապագայ մը կը խոստանայ, թէ հաղորդակցութեան միջոցներով, դրամագլուխներով եւ բարեկարգ աշխատութիւններով ա՛լ աւելի պիտի զարգանայ, բարգաւաճի այս ընդարձակածաւալ երկիրը, աշխարհի հին ամբարանոցը, որ Բիւզանդիոնէն ի վեր առատօրէն նպաստաւորուած է։ Այսպէս, հարուստ հանքեր կան Անատոլուի մէջ, ինչպէս՝ ոսկի, լուսաւոր տեսակէ երկաթ, հանքածուխ, քարիւղ, եւն. հանքեր, որոնցմէ զատ առատ բերքեր, մէջը ըլլալով ընտիր տեսակէ բրինձ եւ եգիպտացորեն. նաեւ ծխախոտ, կանեփ, ասուայ, բամպակ, եւն., եւն.։ Ասոնցմէ զատ, պատուական անտառներ ալ կան Անատոլուի մէջ, ինչպէս չէ [illegible]։ Միայն ամէն տարի 6 միլիոն ֆր.ի կաղին կ'արտածուի Սեւ ծովու եզերքէն։ Կարելի չէ մոռնալ նաեւ անտառները՝ որոնք ա՛յնքան հարուստ են ամէն կարգի ծառերով։ Արդէն Վեհ. Սուլթանը Անատոլուի ներքին բարեկարգութեան մասին ցոյց տուած է իր բարձր փափաքը, եւ տարակոյս չկայ թէ, կ'ըսէ վերոյիշեալ թերթը, այս բարձր ու բարեացակամ պաշտպանութեան շնորհիւ, երկիրը պիտի կրնայ ա՛լ աւելի բարգաւաճիլ։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

[illegible] Նախարարութենէն գրուեցաւ երէկ Ատանայի կուսակալութեան թէ Վեհ. Սուլթանը Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսին 2250 ղրշ. ամսաթոշակ յատկացուցած ըլլալով, տեղւոյն կառավարական սնտուկէն պիտի վճարուի։ Կայս. այս շնորհը նոյնպէս գրաւոր կերպով հաղորդուեցաւ Ս. Կաթողիկոսին։

—Բաբերդի Գաւառ. Կրօնական եւ Քաղաք. Ժողովոց դիւանները գրած են Պատրիարքարան որ Տ. Գէորգ Վ. Իպրահիմեան իր պաշտօնավարութեան ատենէն ի վեր Վիճակին եկեղեցիներու եւ վանքերու բարեկարգութեան եւ անոնց կալուածներու արդիւնաւորման, ինչպէս նաեւ վարժարանի յառաջդիմութեան համար ամէն ջանք ի գործ կը դնէ։ Տեղական ժողովները շնորհակալութիւն յայտնելով, Ս. Պատրիարքէն կը խնդրեն որ հարկ եղած քաջալերութիւնը ըլլայ իրեն եւ քաջալերական տեղեկագիր։

—Հիւանդանոցի Հոգաբարձութենէն Պատրիկ էֆ. Կիւլպենկեան, Յարութիւն էֆ. Ասլանեան, Գրիգոր էֆ. Էվրէեան, Տիգրան էֆ. Մանուկեան, Գրիգոր էֆ. Ալեքսան եւ Ո. Թոնոսեան Խնամակալներէն Զարմայր Ճըմարքասեան, Լեւոն Բոնիկեան եւ Յակոբ Գորեան էֆ.ները, Կալուածոց Հոգաբարձութենէն Ստեփան էֆ. Խարապետեան, երէկ Հիւանդանոց երթալով, մանրամասն կերպով տեսած են բոլոր յարկերը եւ խորհրդակցութիւններ կատարեցին Տնօրէն Համբարձում էֆ.ի հետ, որ պաշտօնէն եր իր տարբերութենէն, բարեկարգութեան կարօտ գործերու եւ գլխաւորաբար կատարելի շինութիւններու նկատմամբ։ Ներկաները ուշք ունեցան Հաստատութեան դիմացը պարտէզը, որ շատ բարեկարգ եւ կանոնաւոր վիճակ մը կը ստանայ, հետզհետէ մշակուելով եւ յարդարուելով։ Այս ձեռնարկին աշխատողներուն համար գոհունակութիւն յայտնեցին եւ պէտք եղած դիւրութիւնները ալ խոստացան, այցելութիւնը որ ամէն մասերը ինչպէս նաեւ արհեստանոցը եւ արհեստական արտադրութիւնները տեսան։

—Իզմիրի ազգ. երկսեռ վարժարանաց Խնամակալութիւնը Մեսրոպեան վարժարանին մէջ գումարուեր է, Նախագահութեամբ Առաջնորդ Տ. Եղիշէ եպիսկ.ի եւ խորհրդակցութիւն կատարեր է, երկսեռ ազգային ուսուցիչները յառաջիկայ Զատկի տօնին հագուստով, կօշիկով եւն. օժտելու։ Նոյնպէս Գարաթաշի Թաղ. Խորհուրդը իր վարժարանին աղքատիկ երկսեռ մանուկներուն եւ մանկապարտէզի աշակերտներուն հագուստ շինելու համար բարերար ազգայիններէ նպաստ հաւաքեր է։

—Անցեալ շաբաթ Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի տօնին առթիւ Իզմիրի Առաջնորդ Սրբազանը տեղւոյն համանուն Ազգ. Հիւանդանոցի մատրան մէջ ժամերգութեան նախագահեր եւ քարոզեր է։

—Իզմիրի ազգ. վարժարանաց ի նպաստ տրուելիք նուագահանդէսը յառաջիկայ հոկտեմբերին յետաձգուեր է։

—Վանայ Ալանց գիւղի եկեղեցւոյն Պոլսոյ մէջ ունեցած ուճարանին վարձակալն ու գործակալը Տէտէ. Խորհրդոյ վերջին նիստին ներկայանալով, Խորհուրդը տեղեկացուց ուճարանին վրայ ծախսուած հաշիւները՝ որոնք երկար ատենէ ի վեր ներկայացուցած չէին, եւ յետ այսօրիկ ապահովութեան համար կարեւորը ընելով որոշեց հաղորդել նոյն գիւղի Թաղ. Խորհուրդին։

—Կիւմիւշխանէէն կը գրեն մեզ մարտ 30 թուով.—«Կիւմիւշխանէի Ս. Փրկչայ վանքին վանահայր եւ առաջնորդական փոխանորդ Տ. Կարապետ վրդ. Մկրտիչեան, մարտ 17ին կիրակի օր պաշտօնատեղին ժամանեց. նոյն օրը, Տ. Կարապետ վրդ. քարոզով մը մխիթարեց ժողովուրդը։ Յաջորդ օրը՝ տեղւոյն Վսեմ. կառավարիչին ներկայանալով իր պաշտօնին հաստատաղ վկայագիրը մատոյց եւ լաւ ընդունելութիւն գտաւ։ Յաջորդ կիրակի օրն ալ, Վսեմ. կառավարիչը փոխադարձ այցելութիւն տուաւ վանահօր եւ փոխանորդին։ Կը յուսանք թէ շնորհիւ Կարապետ վարդապետի, Ս. Փրկչայ վանքն ու թեմական բոլոր գործերը բարեփոխութեան լաւ ճամբու մէջ պիտի դրուին։ Տրապիզոնի Առաջնորդ Տ. Ներսէս Սրբազանն ալ աջակից պիտի գտնուի՝ վանքը նորոգելու եւ դպրոցը բարեկարգ վիճակի մը մէջ դնելու համար։»

—Այսօրուընէ սկսեալ չորրորդ էջին մէջ կը հրատարակենք գրախօսական յօդուածներու շարք մը՝ Ս. Դուրեանի «Մայրենի Լեզուի» Բ. տարիին վրայ։

Ս. ՓՐԿՉԵԱՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Յառաջիկայ Ս. Յարութեան տօնին առթիւ տեղի ունենալիք այցելութեանց պարտականութենէն զերծ մնալու համար ի նպաստ Հաստատութեանս հետեւեալ նուիրատուութիւններն եղած են։ Տէրըզ Մ. եւ Ա. Ունճեան եղբարք 100 ղրշ., Եփրեմեան եղբարք 60, Երուանդ Շիրինեան 54, Մկրտիչ Մէյմարեան 54, Յովհաննէս Գորուկճօղեան, Թադէոս Հանէմեան, Թոփալեան եղբարք, Նազարէթ Գասպարեան, Տիգրան Թագաթեան, Սերովբէ Տզարմոնեան, Թ. եւ Ն. Գորուկճօղեան, Յարութիւն Մուրատեան, Բարսեղ Ս. Մանուկեան, Տիգրան Ս. Մանուկեան, Մկրտիչ Ս. Մանուկեան, Զարմայր Ճըմարքասեան, Յովհաննէս Ալիքսեմեան, Արշակ Գորուկճօղեան, Գրիգոր Էվրէեան, Յարութիւն Ասլանեան, Գառնիկ Ս. Կիւլպենկեան, Արմէն Կ. Արմէնեան, Յ. Մ. Սեթմալըեան եղբարք, Ոմն, Հ. եւ Ա. Սեթեան եղբարք, Սարգիս Թոփճեան 40ական, Պետրոս Կ. Գազազեան 27, Աւօ Շատան 25, Երուանդ Վարդանեան 25, Գէորգ Ալէքսանեան, Ս. Պոզոսեան եղբարք, Սեդրաք Մարաշլեան, Միհրան Յ. Ֆնտըքեան, Սարգիս Յ. Ֆնտըքեան, Լեւոն Տ. Ղուլէթիլեան, Մանուկ Յ. Գոյունեան, Երուանդ Պէնեան, Մարտիկ Պէզազեան, Երուանդ Ս. Գարաեան, Մկրտիչ Շահբազեան, Ոմն, Տոքթ. Սահակ Յ. Ծոկրեան, Աստուածատուր Գ. Հարէնց, Լեւոն Վ. Սէմէրճեան, Երուանդ Տուտեան, Թիմուրեան եղբարք, Արիս Ֆէտէեան, Յարութիւն Շէքէրճեան, Մ. Յ. Շնորհք, Կարապետ Մ. Բէյլէրեան, Գառնիկ Հայոցեան, Յակոբ Աճեմեան, Միհրան Սեթեան, Գասպար Ասլանեան, Կարապետ Ճամճըզեան, Գէորգ Կ. Սոլաքեան, Հրանտ Մըսըրեան, Ալէքսանեան եղբարք, Մկրտիչ Սիւլեան, Աւետիս Իսրայէլեան, Գարեգին Մալոումեան, Գաբրիէլ Եկիկիւղէլեան, Զգօն Խորասանճեան, Խաչիկ Խորասանճեան, Միհրան Ս. Իւսկիւտարեան, Սեպուհ Մ. Ալեքսանեան, Միհրան Արմաղանեան, Պետրոս Գավաւքճեան, Ռուբէն Սէմէրճեան, Գառնիկ Սեպուհեան, Սարգիս Տաշճեան, Գառնիկ Աստուածատուրեան, Սարգիս Սիմոնոֆ, Գրիգոր Մազըլեան, Տոքթ. Կ. Միրատ Օրմանեան, Նազարէթ Տ. Վարդերեան, Մեսրոպ Ֆէնէրճեան, Ստեփան Աստուրեան, Յովհաննէս Պալասեան, Սարգիս Նարլեան, Բարսեղ Կիւլպենկեան, Գառնիկ Ղազարեան, Մկրտիչ Պէզազեան, Միհրան Պէզազեան, Բիւզանդ Մազըլեան, Մանուկ Կարագէօզեան, Մելիք Ղազարոսեան, Յարութիւն Ներկարարեան, Բարսեղ Ղ. Մանուկեան, Սրապ Աստուածատուրեան, Յովսէփ Գազազեան, Զենոբ Հիւսեղեան, Գառնիկ Ճէվահիրճեան, Ոմն, Նշան Ղալֆաեան, Գրիգոր Գառնիկեան, Մամա Այվազեան՝ 20ական ղրշ.։ Գումար 2585 ղրշ.։

ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ 1852
Ա. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺԻՔ
396 ՄԵԾ-ՓՈՂՈՑ ԲԵՐԱ 396
ԽԱՆ ԳԱՐՏԵՐԵԱՆ ՎՐԱՅԻ ՑԱՐԿԸ
([illegible])

Նուրբ, ճաշակաւոր եւ դիմացկուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստուին, յար եւ նման բնականին, դէմքի ձեւաւորութիւնն, ըստ ատրիքի, [illegible]։ Ինչպէս նաեւ [illegible]։ 42 Զննումները կիրակի օրերն ալ, (մինչեւ կէսօր) ինչպէս նաեւ ամէն օր, (մինչեւ [illegible]) կ'ընդունին։

Այսօրուան Հեռագիրներ

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՃԱՊՈՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՍԱՅԿՈՆ, 20 ապրիլ.— Ռուսական նաւատորմը տակաւին Գամրանի ծովածոցը գտնուելով, Ֆրանսայի ծովակալ Ժանքիէր ամէն միջոց ձեռք առաւ՝ չէզոքութիւնը պահպանելու համար։

ԲԱՐԻԶ.—Հավաս հետեւեալը կը հեռագրէ.— «Պ. Մօթօնօ, Բարիզի ճապոնական դեսպանը, դիմումներ ըրաւ Պ. Տէլքասէի մօտ, անոր ուշադրութիւնը հրաւիրելու Գամրանի ծովածոցին մէջ ռուսական մարտանաւերու ներկայութեանը վրայ։

—«Ֆրանսայի արտաքին գործոց պաշտօնատանն մէջ կը յայտարարուի թէ Բարիզի ճապոնական դեսպան Պ. Մօթօնոյի դիմումը բացարձակ բողոքի մը հանգամանքը չունէր չէզոքութեան խախտման վրայ զոր Ֆրանսա գործած ըլլայ ի նպաստ ռուսական նաւատորմին։ Պ. Մօթօնօ ամենէն աւելի նպատակ ունի բացարձակ ապահովութիւններ ձեռք բերել թէ Ֆրանսա պիտի շարունակէ բացարձակ չէզոքութիւն մը պահելու։»

ՊԵՐԼԻՆ.— Մանջուրիայէն առնուած հեռագիրներ կը ծանուցանեն թէ մօտերս վճռական ճակատամարտ մը պիտի կատարուի Խարպինի եւ Վլատիվոսթոքի միջեւ։

ԲԱՐԻԶ.—[illegible] է երէկ ելած այն զրոյցը թէ Ճապոն բողոքած ըլլայ Ֆրանսայի՝ Ռոժէստվէնսքիի մարտանաւերուն Ֆոչենչիի մօտ կենալուն դէմ։ Այսու հանդերձ կը կարծուի թէ այդ բողոքները կրկնուին։

ԼՈՆՏՈՆ.—Լոնտոնի եւ Բերլինի մէջ մեծ յուզում կը պատճառէ Ճապոնի կողմէ Ֆրանսայի եղած բողոքը՝ որ կրկնուած հետեւանքով թէ Պալթիքի ռուսական նաւատորմը Գամրան կը մնայ, եւ հոն չէզոքութեան հակառակ գործողութիւններ կը վարուի։

—Թայմզ յօդուած մը մէջ կ'ըսէ թէ ճապոնական բողոքին խնդիրը բաւական ծանրակշիռ է եւ թէ մէկ կողմէն Ռուսիոյ ու Ֆրանսայի եւ միւս կողմէն Ճապոնի եւ Անգլիոյ միջեւ դաշնակցութիւն ունեցող դաշնագիրներուն պատճառաւ Ռուսիոյ կը փորձէ Ֆրանսան պատերազմ մը մղել Անգլիոյ դէմ։

—Չհաստատուած այն զրոյցը թէ Նեպոկաթոֆ ծովակալին հրամանատարութեանը տակ գտնուող երրորդ նաւատորմը, որ տակաւին շատ հեռուն կը կարծուէր, Յամոն նեղուցը կը գտնուի եւ պատրաստ է միանալու Ռոժէստվէնսքիի նաւատորմին։

(Միւս հեռագիրները եւ ուրիշ կարեւոր հեռագիրներ հրատարակուած են այսօրուան մեր Գիշերուան Հեռագիրներուն մէջ)։

ԱԹԷՆՔ.—Յունաստանի Երեսփ. Ժողովին մէջ Նախագահական ընտրութեան Պ. Ռալլիս ստացաւ 141 ձայն, 46ի դէմ զոր Թէօթօքիսի կուսակցութեան ընտրելին շահեցաւ եւ 17ն ալ Զայմիսի։ Ժողովը պիտի քուէարկէ գահաճառին պատասխանը եւ ժամանակաւոր պիւտճէն։ Ժողովին նիստերը յետոյ պիտի փակուին Զատկի արձակուրդի համար։

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ

Իզմիր, Ս. էֆ. Թ.— Այդ հարցումը փակուած ըլլալով, չենք կրնար հրատարակել ձեր յօդուածը, կը պատասխանենք ձեր յանձնած թղթակցութիւնն Իզմիրի թեմական գործերուն վրայ։

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԲԱՐԻԶ, 20 Ապրիլ

Ֆրանս. Ռանթ 3%		99	30
Միաց. Օս. պարտամ. բաց. ղշ.		88	92
գոց.	»	88	92
Օսմ. Կայս. Պանքա	ֆր.	603	—
Օսմանիէ	»	—	—
Րումէլի երկաթուղի	»	136	75
Օսմ. Մաքսատուն	»	481	—
Օսմ. Ռէժի	»	388	—
Բրիօռիթէ Թիւրք 4%	»	506	—
Թիւրք Լոթէ գումարը կտ.	»	1129	—
Իտալական Ռանթ	»	105	25
Սպանիական արտաքին	»	90	57
Աւստրիական	»	100	65
Թրանսուալ	»	103	—
Ռուսական 4% 1901	»	87	40
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25	150
Դրամագլուխ	»	—	—

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ
ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
10,000,000 ՕՍՄ. ՈՍԿԻ ԴՐԱՄԱԳԼԽՈՎ
ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ Ղալաթիա
ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ՝ Պոլիս, Եէնի ճամի
ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ՝ Բերա, Շիտակ ճամբան Թ. 347
ԳԼԽԱՒՈՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԼՈՆՏՈՆԻ ԵՒ ԲԱՐԻԶԻ ՄԷՋ
ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ

Ատալիա, Ատանա, Այտըն, Աֆիոն-Գարահիսար, Հալէպ, Աղեքսանդրիա, Էտիրնէ, Էնկիւրի, Պաղտատ, Պասրա, Պէյրութ, Պրուսա, Գասթէմունի, Գավալա, Տէտէ Աղաճ, Էսկիշէհր, Երուսաղէմ, Դամասկոս, Գոնիա, Լաոդիկէ, Լիմասոլ, Գահիրէ, Մէրսին, Միթիլլի, Մանասդըր, Ղըքսիա, Ուշաք, Բորդ-Սաիտ, Սէլանիկ, Սամսոն, Սըվազ, Իզմիր, Տրապիզոն, Սուրիական Տրիպոլիս եւ Սկիւպ։

Որոշուած պայմանաժամով կամ ընթացիկ հաշուի (գոնթ-գուրան) փոխատուութիւն կ'ընէ, արժեթուղթեր կամ փոխանակագիրներ (պոլիցա) պահեստ առնելով։

Փոխանակագիրներ կը զեղչէ։ Թուրքիոյ եւ օտար երկիրներու գլխաւոր քաղաքներուն վրայ փոխանակագիրներ, չէքեր, վարկագիրներ եւ հեռագրական օրտիններ կուտայ։

Ընթացիկ հաշիւներ կը բանայ, արժեթուղթեր եւ արժէքաւոր առարկաներ կ'ընդունի ու կը պահէ։

Թուրքիոյ եւ արտասահմանի մէջ կտրօններ եւ փոխանակագիրներ կը գանձէ, ապահովական հրամաններ կը գործադրէ, զանազան տեսակ դրամներ կը փոխէ, կ'առնէ ու կը ծախէ։

Օսմ. Պանքան հետեւեալ պայմաններով եւ տոկոսներով դրամ պահեստի կ'ընդունի.—

2 տարի պայմանաժամով պահեստի համար տարեկան 100ին 3 ու կէս տոկոս կուտայ. մէկ տարի պայմանաժամով պահեստի համար՝ տարեկան 100ին երեք։ 6 ամիս պայմանաժամով պահեստի համար տարեկան 2 առ հարիւր, 3 ամիս պայմանաժամով պահեստի համար տարեկան 1½ առ հարիւր։

Պոլսոյ գործակալութիւնը վերոյիշեալ բոլոր գործառնութիւնները կը ստանձնէ, եւ անկէ զատ ապրանքներու վրայ փոխատուութիւններ կ'ընէ եւ գօնսինեասիոնով եւ ազատ տեղափոխութեամբ ապրանքներ [illegible] կ'ընդունի։

Բերայի մասնաճիւղը նմանապէս կը կատարէ Պանքային վերոյիշեալ բոլոր գործառնութիւնները (բացի ապրանքներու վրայ կատարուածներէն), եւ անմիջապէս ստանձնելու պայմանաւ կը գնէ եւ կը ծախէ զանազան վիճակահանութեանց արժեթուղթեր, ինչպէս Վիլ տը Բարիի, Րումէլիի երկաթուղեաց, Հելլենական կամ Բանամայի վիճակահանութեան արժեթուղթեր եւն. եւն.։ Պոլսոյ գործակալութիւնը եւ Բերայի մասնաճիւղը կը ծախեն նաեւ Րումէլի Երկաթուղեաց արժեթուղթերու քուփոնները եւ Օսմ. Պանքային Թուրքիոյ մէջ հաստատուած միւս բոլոր գործակալութիւններուն նման կ'ընդունին տարեկան 2% տոկոսով մինչեւ 10 օսմ. ոսկի, ընթացիկ հաշիւ բանալով։

Օսմ. Պանքան 3½% ֆրանսական եւ 3% գերմանական Ռանթերու փոխարէն գումարներ փոխ կուտայ, պզտիկ ընթացիկ հաշիւի դրութեամբ. յիշեալ Ռանթերը՝ պահեստի դրուած արժեթուղթերու առանձին տուփերէն մէջ կը պահուին։ Պահեստի դրուածներու քանակին աւելնալուն առ համեմատութեամբ, եղած փոխատուութիւնն ալ հետզհետէ կ'աւելնայ։

PHOENIX ASSURANCE L Co.
“ՖԻՆԻՔՍ„
ESTABLISHED 1782
ՀԻՄՆԵԱԼ Ի ԼՈՆՏՈՆ 1782 ԻՆ
ԿԸ ԳՈՐԾԷ Ի ՊՈԼԻՍ 1869ԷՆ Ի ՎԵՐ
ԱՆԳԼ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.
Դրամագլուխ եւ պահեստի դրամ
Անգլ. ոսկի 4,218,000

ՖԻՆԻՔՍ [illegible] հրդեհի դէմ Ապահովագրական Ընկերութիւն մըն է, ծանօթ իր պատուաւորութեամբ եւ վնասուց մէջ իր անմիջական վճարումներով։

ՖԻՆԻՔՍ կ'ապահովագրէ հրդեհի եւ կայծակի դէմ ամէն տեսակ անշարժ եւ շարժուն ստացուածք, յոյժ նպաստաւոր պայմաններով։

Ընկերութեան նշանաբանն եղած է.
ՈՒՂՂԱՄՏՈՒԹԻՒՆ եւ ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ՀԱՏՈՒՑՈՒՄՆ ՎՆԱՍՈՒՑ։ Ցարդ վճարած է աւելի քան 27,000,000 անգլ. ոսկի։

Ընդհ. գործակալ Պոլսոյ եւ գաւառաց՝ Գ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ
Վիքթալիս խան, Պանք Օթոմանի քով Ղալաթիա։

Փոխ գործակալք ի Պոլիս
ՌՈՒԲ. ԱԲԻԿԵԱՆ — ՃԻՎԱՆ ԹԵՔԵԵԱՆ
Էմին պէյ խան — Ֆընտըքլեան խան
45 — Զնճիրլի քիւզերու
23—50 — Ա. ԷՆՖԻՍԵՐՃԵԱՆ

ԻԼԱՆ

Արթին Գօլօլեան վէ Գէորգ Պօղչալըեան էֆէնտիլէրին Րէֆօթ էֆէնտի զիմմեթինտէ [illegible] մահքէմէի Թիճարեթ իլամը իլէ մահքումըն պիհ ոլտուղը օլան 100 լիրանըն մա ֆայիզ վէ մէսարիֆը [illegible] Սուլթան Պայազիտ [illegible] 9 նումերօլու վէ մահիյէ 30 ղրշ. քիրալը [illegible] 13 նումերօլու վէ 45 ղրշ. քիրալը [illegible] 15 նումերօլու 10 ղրշ. քիրալը [illegible] 15 կիւն [illegible]։

Ֆի 7 Նիսան 321

ՕՍՄ. ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՔՈՆՍՈԼԻՏԷ ՊԱՐՏՔ

1881 Դեկտեմբեր 8|20ի Կայս. Իրատէով Թոյլեալ Հասոյթ.ք

ԻԳ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ-ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1905

ՏՈՒՐՔԵՐ		ԶՈՒՏ ՀԱՍՈՅԹՆԵՐ Գաւառային վարչութեան ծախքերը զեղչելէ ետքը			
		1905 Փետրուարի հասոյթներ	1904 Փետր.ի Հասոյթներ	Գումար 1905 Փետր. 28է	Գումար 1904 Փետր.
		Օսմ. ոսկի	Օսմ. ոսկի	Օսմ. ոսկի	Օսմ. ոսկի
Վեց անուղղակի Տուրք	Ծխախոտ (յեմտանացնեքանձում)				
	Աղ				
	Դրոշմաթուղթ	94,674 55	112,266 43	1311320 44	1,295,935 15
	Ոգելից ըմպելիք				
	Ձկնարան				
	Մետաքս				
Ծխախոտ	Հասոյթք Րէժիէն	— — —	— —	802,834 02 —	858,584 72
	Հարկ Պուլկարիոյ փոխանակեալ ծխախոտի տասանորդէն	13,560 47 —	45,017 97	141,762 84 —	246,600 19
	Ծխախոտ (մենաշնորհ) Րէժիի շահուց մասնակցութ.	51,298 — —	51,298 —	— — —	— —
Զանազան հասոյթներ	Յաւելուած Կիպրոսի հասոյթէն փոխանակեալ ծխախոտի տասանորդին յաւելուածով, կամ Մաքսատան վրայ փոխանակագրէ գոյանալիք 130,000 Օսմ. լիրայով	— —	— —	102,596 — —	102,596 —
	Արեւ. Րումէլիի տրկն. հարկէն	— — —	—	114,019 74 —	114,019 96
	Թէմպէքիի տուրք, Մաքսատունէն փնտկը. վճրլի.	25,000 — —	25,00 —	50,000 — —	50,000 —
	Սերպիոյ, Գարատաղի, Պուլկարիոյ եւ Յունաստանի բաժին ինկած պարտք	— — —	— —	— — —	— —
	Յիմացոյցէն դուրս զանազան հասոյթներ 22րդ տարեշրջանի Բ. վեցամսեային ատեն	66 58 —	1,425 82	1,741 49 —	1,425 82
	Դրամական եւ ուրիշ գործառնութիւնները	— — —	2,756 02	— — —	2,756 02
	Համագումար	184,589 60	237,764 24	2527214 44	2,671,9.7 86
ԳՈՒՄԱՐՆԵՐ	Նախորդ ամսուան վերջը				
	Նախորդ տարեշրջանի վերջը				
	Ընդհ. համագումար				

	Օսմ. ոսկի	Օսմ. ոսկի
1890 ապրիլ 18/30ի պայմանագրով նախատեսուած 4% պարտամթուղթերու առ հաշիւ վճարուած գումարներ։	43[illegible],[illegible]00 —	430,5[illegible]0 —
Քոնսոլիտէ պարտքին եւ Արեւելեան երկաթուղիներու պարտամթուղթերուն տկսին. հմր. եւր. եւ Կ.Պոլիս վճարուած գումարն։	1,520,222 88 206,652 47	1,301,058 64 601,765 81
Կեդր. Վարչութեան ծախք։	18[illegible],[illegible]45 90	178,971 35
Օսմ. Կայս. Պանքան եւ Հանրային Պարտքի կեդր. սնտուկը պահուած գումարներ։	20,873 72 162,119 47	159,622 [illegible]6
	2,527,214 44	2,671,917 86

Ի Դիմաց Վարչական Խորհուրդին

Նախագահ
Ա. ՊԼՕՔ

Խորհրդական-Պատուիրակ
Օ. ՀԱՄՏԻ

Կ. Պոլիս, 29/11 Ապրիլ 1905

Առաջնակարգ Ընկերութիւն — **Հոմկրուշաց** — Ընդհանուր Ապահովագրութեանց

ՀԻՄՆԵԱԼ 1857ԻՆ ԱՐՔԱՅԱԿԱՆ ՀՐՈՎԱՐՏԱԿՈՎ. ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ Ի ՊՈՒՏԱՓԷՇԹ

ԿԵՆԱՑ ԲԱԺԻՆ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵԱԼՆԵՐՈՒ ՎՃԱՐՈՒԱԾ 332 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ — ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԳՈՒՄԱՐ 114 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ — ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵԱԼ ԳՈՒՄԱՐ 461,035,390 ՖՐԱՆՔ

Սոյն Ընկերութեան պայմանները՝ Թուրքիոյ մէջ գործող միւս Ընկերութեանց պայմաններէն, ԱՄԷՆԷՆ ՆՊԱՍՏԱՒՈՐՆԵՐՆ ԵՆ։

Ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ խիստ օգտակար պայմաններով ու անմրցելի գիներով.— ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ի դէպ մահու եւ կենաց՝ շահաբաժնի մասնակցութեամբ եւ՝ հրաժարումով, ինչպէս նաեւ աղջկանց դրամօժիտի ու մանկանց դրամագլխի կազմութեան, եւ ցմահ գանձելի տարեթոշակներու։

Կ'ԱՐԺԷ ՈՒՐԵՄՆ ՍԵՂՈՒՐ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԵԼԷ ԱՌԱՋ ԱՆԳԱՄ ՄԸ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՍ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՆ ԱՉՔԷ ԱՆՑԸՆԵԼ։ Աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար, դիմել Ընկերութեան Ընդհանուր Գործակալութեան։

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՍ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆՆ Է
ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՆ

ԴԻՒԱՆՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՊԱՏՈՒԱՒՈՐ ՈՒ ՁԵՌՆՀԱՍ ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐ ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ ԽԻՍՏ ԳՈՀԱՑՈՒՑԻՉ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՎ
Մեր գործակալք Տ. Գ. ՏԱՎԻՏՕ եւ Ընկ. Գավաֆեան խան, Թիւ 5, Ղալաթիա

Ընդհ. Գործակալ բովանդակ Թուրքիոյ
ՕՐԴԻՔ Ն. ՊԱՌՆԱՍԵԱՆԻ
Պոլիս Պառնասեան խան

18 — 38—50

ՇԱՄԲԱՆԷԻ ԳԻՆԻ

ՊՈՒՇԷ ՈՐԴԻՔ ԵՒ ԸՆԿ.
ՀԱՑԹԱՑԹԻՉ
Իտալիոյ, Սպանիոյ եւ Բօրթուկալի արքունիքներուն

1821ին հիմնուած տուն՝
Մարէօյլ-Սիւր-Էյի (Մառն) մէջ

Սոյն Շամբանէի գինին պատրաստուած է Շամբանէի գաւառին մէջ եւ գտնուած եղող կալուածոց այգեստաններէն քաղուած խաղողներէն։ Այդ այգեստանները առաջնութիւնները բերել են իրենց տեսակին մէջ։ Ամբողջ Թուրքիոյ համար գործակալ կարգուած է Իթալօ Կ. Բռոցցա, Ղալաթիա, Թիւնէլի խան, Թիւ 38 կրկին։ 5—50

ԱԶԳՈՒ ՄԱՔՐՈՂՃԱԿԱՆ ՄԸ

Մաքրողական մը եթէ պէտք ունիք և կը փափաքիք առանց նեղութեան խմել անմիջական ազդեցութեամբ, Քօղեօ Սինսաթ նման ջրերէն [illegible] գիները, որոնց մեծ մասը [illegible] են, եւ փոխանցեցէք զանոնք։

VILLACABRAS

աղբերական մաքրողականն, որ բնական աղբիւրներէն Բատերէնական դրութեամբ զատուած յատուկ ջուր մըն է և առ դիւրաւ կը խմուի։ Ազդեցութիւն անմիջական։ ՎԻԼԼԱՔԱՊՐԱՍ ուրիշ մաքրողական ջուրերու նման ոչ կծու և ոչ անհաճոյութիւն կը պատճառէ, Առաւօտ անօթի, ջուրի գաւաթ մը ՎԻԼԼԱՔԱՊՐԱՍ առած վայրկեան ընդմիջումով երկու անգամէն կէս ժամ կէսինը, [illegible] ... Գնդակներ, գլխացաւ և ստամոքսի խանգարման ամեն տեսակներ, մանաւանդ նաւատական կենաց վարքի ամենէն, եթէ ամեն առաւօտ Քէյի կամ գինիի գաւաթ մը Վիլլաքապրասի խմեն, կ'ազատին տենդերէն և ամեն հիւանդութիւններէն։ 14—50

Կը ծախուի ամէն դեղագործներու և դեղավաճառանոցներու մէջ։ 3

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՈՖԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ
Ն ՔԱՔԷ ու ԸՆԿ.
ՄԵԿՆՈՒՄԸ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐՈՒ

Ապրիլ 25ին Իմէրէթի, Աթէնք եղերքին։
ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ

Ապրիլ 25ին Իմէրէթի, ուղ. Մարսիլիա։
» 25ին Պրատալան Անվէրս։

Ա. կարգ	Բօրտօյի համար	200 ֆր.	
»	» Մարսիլիոյ	» 160	»
Բ.	» Բօրտօյի	» 150	»
»	» Մարսիլիոյ	» 120	»

Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալին՝ Թօփհանէ քարափին վրայ։
15 20—50 Ֆ. ՌԸՊՈՒԼ

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ

ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԻՄՆԵԱԼ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ
1892 Օգոստ. 2/14 եւ 1310 Սէֆէր 20 թուակիր Ֆէրմանով

Դիմել Ընկերութեան Կեդր. գրասենեակը, Ղալաթիա, Քարաքէօյ, Եէնի խան եւ կամ հետեւեալ հասցէներուն.—

Մանչեսթր, Օսմ. Կայս. Պանքայի, Եէնի Ճամիի հրապարակ.
Պոլիս Մ. Մ. Ի. Սառաֆ եւ Որդիք, Շէյխ Իսլամ խան, Պահճէ գաբու Թիւ 10
Մոքրիգիւղ, Մ. Ա. Անճէլիտէս, կայարանի հրապարակ.
Գադըգիւղ, Քեամիլ էֆ., Չուկայի հրապարակ.
Գադըգիւղ, Մ. Ա. Անդրէա, Մատա ճանապարհ.
Պէօյիւքտէրէ, Մ. Ա. Տէմարշի.

Ղալաթիա, Մ. Ա. Բիրմանց, Թիւ 12. Թիւնէլ խան.
Ղալաթիա, Մ. Էգրէն Քրէմէզի, Քէվէքչիլ խան.
Բերա, Մանչեսթր Օսմ. Կայս. Պանքայի, Մեծ Փողոց.
Շիշլի, Մ. Լ. Ռօսէ, Պէօյիւքտէրէ ճանապարհ, Թիւ 137.
Մեծ Կղզի, Րէսուլ էֆ.
Բ. Սամմարիտա, Բէնտիք,
Պոլիս Ս. Միւնիր պէյ, Քէրագճը խան, Թիւ 8 եւ 9, առաջին յարկ։

17 Գործակալութիւնք Օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ։ 14—50

CAISSE PATERNELLE

ՔԷՍ ՓԱԹԷՐՆԷԼ

ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.
ՀԻՄՆԵԱԼ Ի ՓԱՐԻԶ 1841 ԻՆ.
ԿԸ ԳՈՐԾԷ ՖՐԱՆՍ. ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՀՍԿՈՂՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՀԱԿԱԿՇՌԻՆ ՏԱԿ

ՍԿԻԶԲԷՆ Ի ՎԵՐ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵԱԼՆԵՐՈՒ ԵՂԱԾ ՎՃԱՐՈՒՄ 300 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐ.
ՍԿԻԶԲԷՆ Ի ՎԵՐ ԱՐՁԱՆԱԳՐԵԱԼ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ 700 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐ.

ԸՆԹԱՑԻԿ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ՖՐ. 85,000,000
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԵՒ ՊԱՀԵՍՏԻ » 62,750,000

Ուստի բերացիկ ապահովագրութեանց գումարին վրայ պահեստի համեմատութիւնն է 74%, որով ՔԷՍ ՓԱԹԷՐՆԷԼԻ ընծայած երաշխաւորութիւնը գեր ի վեր կը հանդիսանայ ուրիշ ընկերութեանց ցոյց տուած երաշխաւորութենէն։

Ընկերութեան Վարչական Խորհուրդը կազմուած է Ֆրանսայի ամէնէն նշանաւոր դրամատէրներէն, ինչպէս

Մ. ՌԸՆԷ ՊՐԻՍ, Արեւմտեան Ֆրանսայի երկաթուղեաց Ընկերութեան եւ Քրէտի Լիոնէի Վարչական Խորհրդոյ անդամ.
Մ. ՄԱՐՔԻԶ ՏԸ ՖԼԷՌ, Դրանսուրլանտիք ընկերութեան Վարչական Խորհրդոյ անդամ.
Մ. ԿՈՄՍ ՏԸ ՍԵՆ ԿԻԼՀԷՄ, Նախկին գանձապետ.
Մ. Օ. ՄԱԶԸՐԱ, Ընդհ. Տնօրէն Քրէտի Լիոնէի.

Թուրքիոյ Տնօրէն Գ. ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ
Սթամպօլ, Սուլթան-Համամ, Բասած Քաթըրճըօղլու

Ընկերութեան վրայ Տեղեկութիւն առնելու համար դիմել Քրէտի Լիոնէի.
ԾԱՆՕԹ. — Շահաւոր դիրք պիտի տրուի այն անձինքներուն, որ կարեւոր արդիւնք մը իրագործած ըլլայ անձնապէս։
28 50—50

ՍԻՆԿԷՐ

ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ
THE SINGER MANUFACTURING Cie.

Սինկէրի կարի մեքենաները զուտ անգլ. պողպատէ շինուած ըլլալով, իրենց տոկունութեամբ այնքան գնահատուած են, որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են եւ բոլոր ընտանիքները, դերձակներն ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ սկսած են գործածել։ Սինկէր Ընկերութիւնը ցարդ 490է աւելի պատուոյ վկայական եւ շքադրամ ստացած բոլոր ցուցահանդէսներէն։

Մասնաճիւղեր բովանդակ Թուրքիոյ մէջ։

Սինկէրի մեքենաները կը ծախուին միմիայն Սինկէր Ընկերութեան վաճառատուներու մէջ։

Բերա) 1. Մեծ փողոց, Պոն Մարշէի դիմաց Թիւ 343 եւ 343 կրկին։
) 2. » » Կալաթա Սէրայի դիմաց։
Կալաթա) 1. Սինկէր խան Թիւնէլի առեւ։
) 2. Թրամվայի կայարանին դիմաց։
Պոլիս) 1. Սուլթան Համամ Թիւ 2։
) 2. Սուլթան Պայազիտ, Թրամվայի կայարանին դիմաց Թիւ 13։
Սկիւտար) Չարշը պոյը, Թիւ 120։

Դասերը եւ նորագութիւնները ձրի։ Սինկէր Ընկերութեան կեդր. վարչատուն կը գտնուի Բերա, Մեծ փողոց, Թիւ 343 եւ 343 կրկին, Սարգիս պէյ Տիւզօղլուի տանը։
16 38—50

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Ընդմէջ Հըլի Կ. Պոլսոյ եւ Օտեսայի

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոն
Ալպանօ	1069	Գամօ	1497	Գոզօ	1011	Մալտօ	724	Ռոզարիօ	136
Ալէբօ	3607	Գոնկօ	1906	Կրոտօնօ	1695	Մարէնկօ	2273	Սաֆօ	1113
Անճէլօ	1541	Գորսօ	895	Հիրօ	775	Մարդէլլօ	3709	Տիրօ	1735
Արխոսօ	2277	Տօրօ	4811	Հիտալկօ	1581	Մ. քատօ	3557	Սիլվիօ	1193
Փասանօ	1822	Տոմինօ	987	Հիլտա	3720	Միլօ	1057	Սորէրօ	1203
Գորդոնիօ	1264	Տուրօ	2383	Հորաթիօ	3630	Մոդէլլօ	1735	Թասսօ	1323
Գրավօ	1076	Տրագօ	1713	Հումպէր	595	Մուրիլլօ	2419	Թ. Ուիլսըն	1576
Գրինօ	841	Տիւմօ	514	Իակօ	2354	Նէրօ	1033	Թորմօ	3327
Գրֆֆալօ	448	Էպրօ	2464	Իտահօ	5140	Օթլօ	4100	Թոլէտօ	1470
Տէլրօ	1371	Էլտորատօ	1520	Ճոնօ	1080	Օնարիօ	4036	Թորքիօ	487
Գաբրուս	1337	Էրասօ	1841	Քէսօ	1053	Օրլանտօ	1535	Ուրպինօ	2429
Դամէօ	1244	Ֆիտօ	964	Քոլբինօ	1307	Բոլէրմօ	1637	Վասքօ	1914
Դազօ	1094	Ֆլորենտօ	1828	Քօմօ	1700	Բոլօ	510	Վոլօ	1289
Ձիբաք	2759	Ֆլամինկօ	849	Լէօ	1053	Րէալօ	1229	Վիլքուրն.	2396
Սեսէրօ	1831	Ֆրանչիսքօ	4582	Լէանտօ	2272	Րոզալօ	1663	Եէտօ	1350
Քլիօ	2697	Կաբիլէօ	3060	Լիվոնօ	1243	Ռոլլօ	1613	Զէրօ	1200
Գոլորատօ	4235	Կրկանօ	1243	Լոնէտօ	2191	Ռոմէօ	1789		

Ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս հասած է։
Ալէքօ շոգենաւը, նաւապետ Հիք։
Ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս կը սպասուին.
Սաֆօ շոգենաւը, նաւապետ Հորնքէօլ, մայիս 2ին։
Ալէբօ շոգենաւը, նաւապետ Ռէյլուրա, մայիս 15ին։
Դիմել առ Գործակալս Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆՐԻՔՕՏ
Թիւ 22—24. Քիւչիւք Միւմթազ խան, Ղալաթիա
10 25—50

L^{IE} RUSSE

Navigation a Vapeur et de Commerce
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթուան երթեւեկութիւններ
Ապրիլ

Գշ. 5]18	Իզմիր, Պիրէոս, Աղեքսանդրիա, միջօրէէն առաջ ժամը 10ին։ Հաղորդակցութիւն Բաթում եւ Սուրիոյ նաւահանգիստները մեկնող շոգենաւերուն հետ։
Գշ. 5]18	Ինէպոլու, Սինոպ, Սամսոն, Օրտու, Կերասոնտ, Տրապիզոն, Րիզէ, Պաթում. միջօրէէն առաջ ժամը 10ին։
Դշ. 6]19	Սեւաստոպոլ ժամը 10ին։
Եշ. 7]20	Օտեսա ժամը 10ին։ Հաղորդակցութիւն Խրիմ-Կովկաս, Խրիմ-Ազով, Օտեսա-Քէրսոն, Օտեսա-Նիքոլայեվ գիծերու շոգենաւերուն հետ։
Եշ. 7]20	Պուրկազ, Վառնա, Օտեսա. իրիկուան ժամը 4ին։
Ուր. 8]21	Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր, Քիոս, Թրիպոլի, Պէյրութ, Եաֆա, Բօռ-Սայիտ, Աղեքսանդրիա. իրիկուան ժամը 4ին։
Շբ. 9]22	Օտեսա. իրիկուան ժամը 4ին։

15—50

ՖՐԷՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ ԵՒ ԸՆԿ.

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվըրբուլի եւ Ամերիկայի միջեւ բանող.

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Ճերմանիքան	10500	Ֆլորիտա	3500
Կալէֆոռնիան	10500	Քոլումպիան	3500
Պէտուինեան	10500	Արմինիա	3000
Լանքասթրեան	9000	Ալպէրթեան	3500
Կոլումպիա	9000	Արմէնեան	3500
Պոստոնեան	8000	Ասթէքեան	2500
Լօրեան	8000	Անտալուզեան	2300
Տաքոնեան	8000	Ալկոնկին	250
Ֆլորիտեան	8000	Լէսպիան	2000
Ալպէրթեան	3700	Մէքսիքօ	901
Կալիֆոնեան	3700	Օբորթօ	800
Գլատիսեան	3700	Լիսպոն	83
Ասթէքեան	3500		

Այսպանքք ամէն էն կը խնդրուին իրենց, ապրանքները պահելու ծախքերնին խնայելու համար Ղալաթիոյ մաքսատան հանելու համար իրենց նշանները յղել շոգենաւերուն ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել
ԷՏՎԱՐ ԼԱՅՑՆԻՆ
Ղալաթիա, քարափին վրայ,
13 26—50 Մումխանէ մուտքին դիմաց

ՏՈՒՆ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվըրբուլ, Փորթօյի, Միջերկրականի եւ Սեւ Ծովի միջեւ բանող շոգենաւք։

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Բռամէէզ	300	Թիպս	2500
Անիս	3000	Նէթիս	2400
Թէյպըր	3000	Օսա բիս	2250
Քեանդրուս	3000	Բէրա	2250
Ֆարոս	3000	Ֆինըս	2000
Օս անիի	3100	Կասբըրի	1500
Մացիոյիս	2500	Իսյէտ	1500

Ֆարօս շոգենաւը, նաւապետ Սուրատ, ամսոյս դէպի 9ին Լիվըրբուլէն հոս կը սպասուի ընդհանուր վաճառքով։
Դիմել առ Ժ. Վ. ՌՈՒԹՈՒԼ եւ ԸՆԿ.
Ռուխթալ խան
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ եւ ԸՆԿ.
20 15—50 13 Ճէյմս Սդրիդ Լիվըրբուլ

ՔԻՒՆԱՐՏ CUNAR

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑ
Օրէ ամիսը երկու անգամ կը բանին Լիվըրբուլի եւ Ամերիկայի միջեւ

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Իվէրնիա	13900	Սիլվանիա	119
Սաքսոնիա	13900	Քամբանիա	4541
Կարբաթիա	12950	Վէրլա	3222
Լաքոնիա	12950	Բանիա	2943
Ուլթոնիա	8845	Բրիթոն	2936
Ումպրիա	8128	Սիբերիա	2938
Էթրուրիա	8120	Սամարիա	3551
Սերվիա	7392	Ալէբօ	218
Ուլթոնիա	7269	Տէրաուսկօ	16

Դիմել առ ՃՈԼԻ Ե ՍԻԿԸՐ
7—50 Joly et Seagor
Մէյմանէթլի խան, Թիւ 6, 7, 8, Ղալաթիա, Քարա Մուսթաֆա փողոց։ 14

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՊԱՂՏԱՏԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻԻՆ

Ժամանակացոյց կառախմբ. երթեւեկ.
1905 մարտ 1 (Ն. Տ.) չորեքշ. օրէն սկսեալ
ԳՕՆԻԱ – ԷՐԷԳԼԻ—ՊՈՒԼԳՈՒՐԼՈՒԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ 622

Կայարան		Ապր. և Ժմր. Առաւ.
Գոնիա	մեկ.	11 —
Գաշլին խան		11 31
Ջումրա		12 15
Արըզ Եօրէն		12 43
Մանտասուն		1 12
Գարաման	ժմն.	1 43
	մկն.	1 58
Սիտաօվա		2 24
Այրանճը-Տէրպէնտ		3 14
Ալամա		3 50
Էրէյլի	ժմն.	4 15
	մկն.	4 35
Պուլկուրլու ժմն.	իրիկ.	4 50

ԴԱՐՁ 621

Կայարան		Ապր. և Ժմր. Իրիկ.
Պուլկուրլու	մկն.	5 5
Էրէյլի	ժմն.	5 23
	մկն.	7 20
Ալամա		7 47
Այրանճը-Տէրպէնտ		8 31
Սիտաօվա		9 13
Գարաման	ժմն.	9 37
	մկն.	9 52
Մանտասուն		10 25
Արըզ Եօրէն		10 54
Ջումրա		11 30
Գաշլին խան		12 6
Գոնիա ժմն.	իրիկ.	12 35

Արտօնատէր ՉԱՐԸՇ ԵՈՒՍՈՒՖԵԱՆ

ԳՐԱԽՕՍԱԿԱՆ [1]

Մայրենի Լեզու, Բ. Տարի, 47րդ հրատարակութիւն Դուրեան Գործակալութեան, 158 էջ. Կ. Պոլիս 1904 գին 5 ղրուշ։

Մեր նախընթացներուն [illegible] դասընթացքի յատուկ այն նորատիպ դասագրքի մասին մեր դիտողութիւնները յայտնելէ առաջ, ու օգուտ չենք համարեր առաջ արտագրել հրատարակիչին յառաջաբանը՝ իր ամբողջութեամբ.

«Անցեալ տարի Մայրենի Լեզուի Ա. Մասը հրատարակելով մեր նախորդ դասագիրքերու վրայ ունեցած բաղդաւորութիւնը թաւելով՝ յոյս յայտնած էինք թէ մեր այս նոր գործը պիտի ունենայ մեծ օգտակարութիւն հայ մանուկներուն ուսուցանելու համար իրենց մայրենի լեզուն։ Ուրախ ենք այսօր՝ տեսնելով որ մեր յոյսը կատարելապէս իրականացած է, զի այդ գիրքին մէկ տարուան ժամանակամիջոցի մէջ մեծաքանակ սպառումը յայտնի ապացոյց է իր գտած լաւ ընդունելութեան։

«Արդէն քաջալերուելով մեր գտած յաջողութենէն՝ այս տարի ալ փութացինք պատրաստել Երկրորդ Տարին, զոր այսօր հրապարակ հանելու հաճոյքը ունինք։ Աւելորդ է կարծեմ ըսել թէ բնաւ հոգ եւ խնամք չենք խնայած այս երկրորդ մասն ալ առաջինին չափ օգտակար ընելու։ Այս դասագիրքը ո՛չ միայն պիտի դիւրացնէ մայրենի լեզուի ուսուցումը՝ ալ իր պատրաստուած բառարանին հատուածներով եւ պատկերազարդ դիտողութիւններով, մեծապէս պիտի նպաստէ փոքրիկ աշխարհը ներշնչելու բարոյական լաւագոյն սկզբունքներ եւ անոնց միտքը զարգացնելու։

«Կ'ապահ ենք, աւելին որ պատուոյ ժամ ուսուցիչներ բարեհաճին գնահատել մեր այս գործն ալ եւ առաւել կրկնապէս քաջալերել զմեզ մեր օգտակար ձեռնարկին մէջ։»

Կը տեսնէք թէ ո՛րչափ [illegible], ո՛րչափ խոստմնալից են այս տողերը, սակայն դժբախտաբար, դասագրքին պարունակութիւնը չի համապատասխաներ իր յառաջաբանին, այնպէս որ մարդ յուսահատ կ'ըլլայ իսկապէս։ Ու մենք կը փափաքէինք սխալած ըլլալ մեր հետագայ դիտողութիւններուն մէջ, եթէ սակայն անպարտելի սխալներ չցցուէին մեր աչքերուն առջեւ։

Անկէ առաջ արդէն անհաղորդ ըլլալով քննադատել Դուրեան «Մայրենի Լեզու»ի Ա. մասը, անոր մէջ մեր դիտած բոլոր սխալները դասակարգելով եւ մանրամասն մատնանշելով ըրած էինք հրատարակիչին եւ փափաք յայտնած որ հաւասարապէս հարկ եղած խնամք տանիլ լեզուի մասին։ Կը ցաւինք որ մեր այս անկեղծ մասնակցութիւնը չարժանացաւ Դուրեան էֆէնտիի նկատառման։ Ուստի հարկադրուեցանք այս անգամ հրապարակաւ յայտնել մեր դիտողութիւնները, մանաւանդ որ ըլլալով մը փոքրիկ ծառայութիւն մը մատուցած կ'ըլլանք թէ՛ հրատարակիչին եւ թէ ուսուցիչներուն։

Իրօք, մեծ դժբաղդութիւն մըն է մեզ համար, որ հրապարակի վրայ գտնուած հայերէն դասագրքերը, մանաւանդ գրեթէ բոլոր ընթերցարաններն ու քերականութիւնները, սխալներով լեցուն են, մինչդեռ մեր անգլիերէն, ֆրանսերէն, գերմաներէն դասագրքերը մեծ խնամով պատրաստուած են՝ մեր նմանները չունենալու աստիճան։

Ըսենք միանգամ ընդմիշտ թէ ո եւ է դասագրքի — մանաւանդ հայերէն դասագրքին մասին է մեր խօսքը — որոշ ժամանակամիջոցին մէջ մեծաքանակ սպառումը բնաւ երբեք ապացոյց չէ իր գտած լաւ ընդունելութեան. սակայն ընդհակառակը ապացոյց մըն է թէ այդ կարգի դասագրքեր գործածողները զուրկ են զանոնք գնահատելու կարողութենէն։ Ո՛չ աւելի քան պակաս։

«Մայրենի Լեզու»ի Ա. եւ Բ. Մասերը ո՛չ միայն առաւելութիւններ չեն ներկայացներ ուրիշ նմանօրինակ դասագրքերու վրայ, այլ նաեւ նպատակայարմար չեն հայ մանուկներուն սորվեցնելու իրենց մայրենի լեզուն։ Հրատարակիչը կրնայ ուրախ ըլլալ, տեսնելով որ իր յոյսը կատարելապէս իրականացած է. բայց ո՞ր յոյսը, նիւթակա՛ն թէ ուսումնական։ Աւելի բացայայտ խօսելով, հրատարակիչը դրամ շահեցաւ՝ օգտուելով կարգ մը անտարբեր ուսուցիչներու միամտութենէն, թէ հայ մանուկները հայերէն սորվեցան այս պէս ուականն դասագրքերէն։ Այսպիսի դասագրքերը ո՛չ միայն օգտակար ու դիւրութեան համար անպէտք են, այլ նաեւ կը խաթարեն ընթացիկ աշխարհաբարը, որովհետեւ անոնց մէջ կը վխտան քերականական սխալներ, խոտորնութիւններ, օտարաբանութիւններ, գրագիտական անճշդութիւններ։

Այս անհերքելի վիճակին մէջ, ուղղախոհ ու անկողմնակալ ընթերցողներու կը յանձնենք դատել թէ յառաջաբանին մեծազուրկ յաւակնութիւնները հիմնաւոր եւ իրական են թէ ոչ։ Անօգուտ է այս մասին աւելցնել թէ մեր մատնանշած սխալները ո՛չ միայն Դուրեան էֆէնտիի, այլ նաեւ գրողներու ստուար մեծամասնութեան մը կողմէ կը գործուին։ Ասիկա շատ խոշոր փաստ մըն է ինքնին։ Բանաւորութիւնը, տրամաբանութիւնը, ուղղադատութիւնը, լեզուի ոգին միայն կ'ընդունինք այս մասին իբր ուղեցոյց։

Անդրադառնալով մեր նիւթին, պիտի ըսենք թէ Դուրեան էֆէնտիի այս նոր հրատարակութիւնը կը պարունակէ արձակ ու ոտանաւոր 146 հատուածներ, ինչպէս նաեւ քերականական, իրագիտական եւն. 113 հրահանգներ։ Ինչպէս, հրատարակիչը բարի նպատակը ունեցած է այդ հատուածներով տղեկներուն ներշնչել բարոյագիտական, բնապատմական, բարեկրթական, առողջապահական եւն. սկզբունքներ, ինչ որ գնահատելի է անշուշտ։ Սակայն մեր դիտողութիւններուն առարկայ պիտի ըլլայ մասնաւորապէս լեզուային մասը, քանի որ դասագրքին գլխաւոր նպատակն է «հայ մանուկներուն ուսուցանել իրենց մայրենի լեզուն»։

Սկսի՛նք ուրեմն, հինգ որոշ դասակարգերու բաժնելով մեր դիտողութիւնները։

Ա.

Ուղղագրական, կէտադրական եւն. սխալներ

Նկատելով որ հրատարակիչը հոգ տարած չէ վրիպակներու ցուցակ մը զետեղելու դասագրքին ետեւը, նկատելով նաեւ որ գրեթէ միեւնոյն սխալները դիտուած են Դուրեան էֆէնտիի միւս դասագրքերուն մէջ, անշուշտ մեզի պիտի ներուի հետագայ անհերքելի սխալները չվերագրել հեգ գրաշարներու անուշադրութեան։

«Տափա» (էջ 6, 9) պիտի ըլլայ տափառ.—Ի՞նչ բանէ շինուած է «զմելին» (էջ 25), պիտի ըլլայ զ'ելլեր, վասն զի «զմելին» յունարէնէ փոխ առնուած բառ մը ըլլալով Ն գիրը ուղղական առ է, ո՛չ թէ սեռ. յօդ. — «խաղալիճներ» (էջ 10, 16, 22, 30), պիտի ըլլայ խաղալիկներ (անգ. օյունճագ ֆր. joujou), ո՛չ է «խաղալիք» (անգ. օյնայաճագ, ֆր. à jouer) առարկի ընդունելութիւնը. -- «հիմայ» (էջ 34, 45, 49, 124), պիտի գրուի առանց յ ի «հիմա», ինչպէս «ոչա», որոնք օտար բառեր են, եւ յայտնի է թէ յ չեն առներ իրենց ծայրը. շա՛տ շատ, ներելի է «հիմայ» (յով) գրել ոտանաւորի մէջ իբր ակզք յանգ, զոր օր.

«Ակամբէս վար պառմէ «հիմայ»,
Կամա՛ց խօսէ, մարդ չիմանայ։» (էջ121)։

Համայն «հիմա» (էջ 10, 11, 22, 27, 39, 61, 64, 106, 108). — «տփքերներ» (էջ 40) պիտի ըլլայ տփտերներ, կամ՝ իբր ստուգին դարերու ձեւը՝ ազբարներ (Բենեկեան Բառ. էջ 344). — չանը կը «հաչէ» (էջ 41, 133), բայց ոչ թէ չոփ, այլ շուն կը հաչէ. — «Կուինս=կուինի» (էջ 66) պիտի ըլլայ կուենի, ածանցուած կիւ (տգեղ) բառէն, կուենի=կուենի (որտատանէ կըվին), հմմտ. «կուենի» (էջ 66)։

Սամսոն Ա. Ն. Բ.

(Շարունակելի)